

Zpráva o šetření ve věci průtahů v trestním řízení (železniční neštěstí ve Studénce)

Paní A. a manželé B., bytem xxxx („stěžovatelé“), jsou pozůstalí po oběti železničního neštěstí, které se stalo dne 8. srpna 2008 ve Studénce. Stěžovali si na nepřiměřenou délku a průtahy v trestním řízení.¹ V řízení soudy rozhodovaly o tom, zda k neštěstí vedl trestný čin obecného ohrožení.

Z pověření veřejného ochránce práv JUDr. Stanislava Křečka, který na mě přenesl některé oblasti své působnosti,² mimo jiné i oblast státní správy soudů, jsem se ujal šetření podnětu před vydáním této zprávy.

A. Shrnutí závěrů

Od okamžiku, kdy Okresní soud v Novém Jičíně („okresní soud“) začal projednávat obžalobu v kauze Studénka, **bylo zjevné, že půjde o složité řízení vymykající se řízením běžným pro úroveň okresních soudů.** Napovídala tomu již rozsáhlost vyšetřovacího spisu, počet obžalovaných (a jejich obhájců), počet poškozených a rozsah škod. Předem bylo také zjevné, že v řízení bude hrát rozhodující roli rozsáhlé znalecké dokazování a že složité bude i právní posouzení věci (rozhodnutí, zda byl spáchán trestný čin obecného ohrožení a kým).

V šetření jsem se proto zaměřil nejen na to, jak postupoval rozhodující soudce, zda v řízení docházelo k průtahům a z jakých příčin, ale zejména na to, **jak na nápad takto složité věci k okresnímu soudu zareagovala státní správa soudů jako celek.**

Povinností státu je zajistit soudu (soudci) podmínky, aby mohl řádně plnit jemu svěřené úkoly. Tímto úkolem je i **rozhodnutí jakkoliv složité věci bez průtahů a v přiměřené době.** Trestní řízení v kauze Studénka, podle mého názoru, prokázalo, že **stát v této své úloze selhává.**

Šetřením jsem dospěl k těmto **konkrétním závěrům:**

- Postup rozhodujícího soudce nebyl zcela soustředěný a v řízení docházelo k průtahům. Průtahy a nedostatky v plynulosti řízení však nelze přičíst pouze rozhodujícímu soudci. Ten se nemohl mimořádně složitému případu věnovat soustředěně, protože kromě něj rozhodoval stejné množství věcí jako ostatní soudci trestního oddělení okresního soudu (s výjimkou sedmiměsíčního omezení nápadu). Plynulost řízení a příčiny průtahů v trestním řízení v kauze Studénka podrobněji hodnotím v části **C.2 zprávy.**
- Stížnost měl místopředseda okresního soudu vyřídit jako důvodnou. Měl totiž zohlednit jak subjektivní, tak objektivní příčiny průtahů v řízení a stěžovatelům je přesvědčivě vysvětlit. Vyřízení stížnosti na průtahy v řízení hodnotím v **části C.3 zprávy.**

1 Trestní řízení vedené u Okresního soudu v Novém Jičíně pod sp. zn. 20 T 130/2010, u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 6 To 119/2018, 6 To 122/2020 a 6 To 58/2022.

2 Podle ustanovení § 2 odst. 4 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv.

- Předsedové okresního i krajského soudu prováděli pravidelný dohled nad plynulostí řízení. Mimořádnou prověrku a následný dohled provádělo i Ministerstvo spravedlnosti. Přesto trestní řízení trvalo více jak dvanáct let.
- Soudní dohled totiž nevedl k přijetí účinných personálních a organizačních opatření, která by umožnila zkrátit výslednou délku řízení na únosnou mez. Rozhodujícímu soudci byl jen na dvě kratší období (čtyři měsíce v úvodu řízení a tři měsíce před vydáním 1. rozsudku) zastaven nápad dalších věcí. Dále vedl dohled jen k tomu, že rozhodujícímu soudci byla uložena povinnost podávat pravidelné zprávy o dalším postupu v řízení. Podrobněji popisují výkon dohledu nad plynulostí řízení a přijatá opatření k zajištění plynulosti řízení v **části C.4.1 zprávy**.
- Stávající systém soudního dohledu se soustředí převážně na průtahy zaviněné samotným soudcem a jejich disciplinární postih. Mají-li průtahy jiné příčiny, systém řešení nenabízí a rezignuje na snahu zajistit soudu (soudci) podmínky pro vydání včasného rozhodnutí. Blíže **části C.4.1 a C.4.2 zprávy**.
- Vedení okresního soudu, kterému napadne složitý případ, má jen velmi omezené možnosti k přijetí manažerských opatření. Nemůže operativně zajistit personální podporu soudci (např. přidělením asistenta navíc, vytvořením minitýmu, posílením administrativního aparátu). Pramení to zejména z nepružné personální politiky (počínaje systemizací soudních míst na jednotlivé soudy, přes nízký počet asistentů na okresních soudech až například po velmi omezené možnosti přeskupovat administrativní zaměstnance). Organizační řešení nenabízí pro trestní řízení ani vymezení příslušnosti soudů v trestním řádu. Ten neumožňuje věc, jakkoliv složitou, delegovat na soud vyššího stupně. Blíže **část C.4.2 zprávy**.
- Ministerstvo spravedlnosti jako vrcholný orgán státní správy soudů se musí aktivně zajímat o to, jak mohou okresní soudy zvládnout rozhodování těžkých (nejen) trestních kauz za běžného chodu a na jaké personální a organizační limity naráží předsedové soudů ve snaze zabránit mnohaletým řízením. Blíže **část C.4.2 zprávy**.

B. Skutková zjištění

Dne 8. srpna 2008 se ve Studénce zřítil opravovaný most na železniční trať, po které právě přijížděl ve směru od Ostravy mezinárodní rychlík. V něm cestovalo přibližně 400 osob. Vlak v rychlosti 90 km/h narazil do zřícené mostní konstrukce. V důsledku havárie přišlo o život 8 lidí a nejméně 95 cestujících bylo zraněno.

Dne 9. srpna 2010 podal státní zástupce **obžalobu** k Okresnímu soudu v Novém Jičíně. Na lavici obžalovaných usedlo deset osob, zaměstnanců dvou stavebních společností, které se na stavbě mostu podílely. Okresní soud měl za úkol rozhodnout, zda se obžalovaní dopustili trestného činu obecného ohrožení z nedbalosti.³

V roce 2022, kdy se na mě obrátili stěžovatelé, projednával okresní soud a Krajský soud v Ostravě („**krajský soud**“) obžalobu již dvanáctým rokem a řízení stále nebylo pravomocně skončeno. Stěžovatelé měli za to, že zejména okresní soud postupuje v řízení pomalu a s průtahy. Délku řízení považovali za neúnosnou a nepřiměřenou. Podali proto i **stížnost**

---

³ Podle § 180 odst. 1, odst. 2 písm. b), odst. 3 písm. a) a odst. 4 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákona.

na průtahy v řízení. Tu vyřídil místopředseda okresního soudu pro trestní úsek JUDr. Jiří Hanzelka („**místopředseda okresního soudu**“) jako nedůvodnou.

V šetření jsem se zaměřil na to, zda v řízení skutečně nedocházelo k průtahům. Zajímalo mě také, jak probíhal dohled nad plynulostí řízení a jaká opatření přijali předsedové okresního a krajského soudu a Ministerstvo spravedlnosti („**ministerstvo**“), aby řízení dospělo včas ke svému konci. Požádal jsem je proto o vyjádření a podklady. Právníci Kanceláře veřejného ochránce práv projednali okolnosti průběhu řízení a možné příčiny jeho délky osobně s vedením⁴ okresního soudu i s ministerstvem. Na krajském soude prostudovali také celý soudní spis.

V této části zprávy nejprve uvedu stručný přehled průběhu řízení od podání obžaloby po vynesení rozsudku, kterým krajský soud řízení pravomocně skončil. Dále zde shrnu rozhodující skutečnosti, které vyplývají ze shromážděných podkladů, vyjádření a z osobních jednání.

B.1 Stručný přehled řízení

Přehled slouží jen pro základní představu. Soudní řízení trvalo jako celek dvanáct let, jakýmkoliv podrobnějším přehledem bych proto značně prodloužil text zprávy na úkor její přehlednosti a srozumitelnosti. Úseky, v nichž v soudním řízení mohlo docházet k průtahům, však podrobněji rozvádím jak dále v této části zprávy, tak přímo v rámci svého hodnocení (**část C. zprávy**).

Okresní soud rozhodoval tuto kauzu v senátu složeném z předsedy senátu Mgr. Jaroslava Pšenici („**rozhodující soudce**“) a dvou laických přísedících. Krajský soud rozhodoval v senátu složeném z předsedy senátu a dvou soudců.

Soudní řízení lze pro přehlednost rozdělit do **šesti částí**:

1. fáze řízení u okresního soudu (9. srpna 2010 až 20. března 2018)

- Dne 9. srpna 2010 podal okresní státní zástupce obžalobu a předal soudu vyšetřovací spis o rozsahu 41 svazků. Okresní soud spis nastudoval a předložil Vrchnímu soudu v Olomouci, aby posoudil, zda by v 1. stupni neměl rozhodovat krajský soud (prosinec 2010). V lednu 2011 Vrchní soud v Olomouci potvrdil, že věc má rozhodnout okresní soud.⁵ První hlavní líčení nařídil rozhodující soudce na 20. června 2011.
- V roce 2011 proběhlo celkem 16 (většinou celodenních) hlavních líčení – okresní soud prováděl výslechy obžalovaných a svědků.
- Hlavní líčení nařízená na březen 2012 okresní soud zrušil, protože strany mu nezaslaly návrhy na doplnění dokazování. Okresní soud dále zajišťoval pro znalce možnost nahlédnout do rekonstruovaného obsahu počítače jednoho z obžalovaných a přibral znalecký ústav – Kriministický ústav v Praze. V letech 2012 a 2013 znalci doplňují své znalecké posudky (zejména znalec prof. Ing. Milan Holický, DrSc., ze znaleckého ústavu – ČVUT Kloknerův ústav, Kriministický ústav v Praze). V září

4 „Vedení soudu“ používám ve zprávě o šetření jako souhrnné označení pro předsedu i místopředsedu soudu v případě, kdy není potřeba výslovně rozlišovat, kterého z obou funkcionářů mám na mysli.

5 Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1. února 2011 sp. zn. 1 Ntd 1/2011.

2013 proběhlo 8 hlavních líčení, během kterých okresní soud vyslychal zejména znalce.

- Hlavní líčení nařízená na listopad 2013 a leden 2014 se nekonala kvůli zdravotním problémům znalců, které měl okresní soud vyslechnout. Další hlavní líčení se konala v dubnu a červnu 2014, okresní soud poté hlavní líčení odročil na září 2014 kvůli léčbě jednoho z obhájců. Okresní soud se také rozhodl zadat provedení znalecké rekonstrukce – zátěžových zkoušek podpěrných mostních konstrukcí. V září 2014 proto přibral znalecký ústav – Technický a zkušební ústav stavební Praha, s. p. („TAZUS Praha“). Znalecký ústav ale namítl, že je podjatý a že jsou požadované úkoly technicky neproveditelné. V listopadu 2014 proběhla další hlavní líčení.
- V únoru 2015 proběhla další hlavní líčení. Okresní soud poté odročil hlavní líčení na duben 2015, toto líčení však neproběhlo. Jeden z obhájců (zastupoval v řízení 3 obžalované) požádal o odročení z důvodu akutní operace a následné léčby. Soud poté opakovaně zjišťoval jeho zdravotní stav, aby mohl nařídit hlavní líčení. V květnu 2015 soud přibral znalecký ústav – Univerzita Pardubice, Dopravní fakulta Jana Pernera. Tento znalecký ústav vyslovil ochotu provést znaleckou rekonstrukci, kterou odmítl provést znalecký ústav TAZUS. Soud znaleckému ústavu stanovil lhůtu 4 měsíce.
- Znalecký ústav nevyvíjel žádnou činnost, okresní soud jej proto v červenci 2015 vyzval k seznámení se spisem. V září 2015 zaslal znalecký ústav zprávu o předpokládaných krocích a předběžné vyčíslení nákladů.
- Zdravotní stav obhájce umožnil nařídit hlavní líčení až v listopadu 2015. Znalecký ústav v té době stále pracoval na zátěžových zkouškách, přislíbil přitom zpracování znaleckého posudku do ledna 2016. Zátěžová zkouška nakonec proběhla až v září 2016. Znalecký posudek poté okresní soud opakovaně urgoval, znalecký ústav jej doručil až v dubnu 2017. V květnu 2017 probíhají poslední hlavní líčení s výsledkem znalců. Dokazování bylo skončeno.
- Dne 7. prosince 2017 při hlavním líčení okresní soud vynesl **rozsudek (1. v pořadí)**,⁶ kterým zprostil obvinění všechny obžalované. Předseda okresního soudu prodloužil rozhodujícímu soudci lhůtu k vyhotovení a vypravení rozsudku do 23. ledna 2018. V březnu 2018 předal okresní soud soudní spis krajskému soudu.

1. odvolací řízení u krajského soudu (21. března až 8. října 2018)

- Dne 21. září 2018 při neveřejném zasedání krajský soud vydal **usnesení (1. rozhodnutí krajského soudu v odvolacím řízení)**,⁷ kterým rozsudek okresního soudu zrušil v celém rozsahu a věc vrátil okresnímu soudu, aby učinil ve věci nové rozhodnutí (spis byl u krajského soudu od 21. března do 8. října 2018). Krajský soud okresnímu soudu vytkl zejména to, že svůj rozsudek dostatečně neodůvodnil. Krajský soud proto nařídil okresnímu soudu zejména důkladně vyhodnotit důkazy, případně provést další znalecké dokazování.

⁶ Rozsudek okresního soudu ze dne 7. prosince 2017 č. j. 20 T 130/2010-11758.

⁷ Usnesení krajského soudu ze dne 21. září 2018 č. j. 6 To 119/2018-11992.

2. fáze řízení u okresního soudu (9. října 2018 až 3. května 2020)

- Okresní soud podle pokynu krajského soudu přibral konzultanta, jenž měl za úkol posoudit již provedené znalecké posudky. Probíhalo další znalecké dokazování, znalecké ústavy zaslaly dodatky ke svým znaleckým posudkům. Hlavní líčení probíhala v únoru, dubnu, květnu, srpnu a listopadu 2019, soud při nich zejména opětovně vyslechl znalce za jejich vzájemné účasti. Soud musel opět zohlednit zdravotní stav jednoho z obhájců a jednoho ze znalců.
- Dne 6. listopadu 2019 při hlavním líčení okresní soud vynesl **rozsudek (2. v pořadí)**,⁸ kterým zprostil obvinění všechny obžalované. Předseda okresního soudu prodloužil celkem čtyřikrát lhůtu k vyhotovení a vypravení rozsudku (od 10. prosince 2019 do 17. ledna 2020). V květnu 2020 předal okresní soud soudní spis krajskému soudu.

2. odvolací řízení u krajského soudu (4. května 2020 až 21. ledna 2021)

- Dne 8. října 2020 při veřejném zasedání krajský soud vyhlásil **rozsudek (2. rozhodnutí krajského soudu v odvolacím řízení)**,⁹ kterým rozsudek okresního soudu zrušil v celém rozsahu, věc částečně vrátil okresnímu soudu k dalšímu řízení, 5 obžalovaných zprostil obžaloby. Krajský soud vytkl okresnímu soudu, že se opakovaně chybně soustředil na stanovení jediné poslední příčiny pádu mostu. Sám provedl dokazování a shledal, že pětice obžalovaných jednala ve vědomé nedbalosti. Okresnímu soudu uložil obstarat další důkazy a vyhodnotit důkazy i ve vzájemných souvislostech, což dosud neučinil. Předseda krajského soudu dvakrát prodloužil lhůtu k vyhotovení a vypravení rozsudku (do 15. ledna 2020). Spis byl u krajského soudu od 4. května 2020 do 22. ledna 2021.

3. fáze řízení u okresního soudu (22. ledna 2021 až 8. února 2022)

- V květnu 2021 proběhlo hlavní líčení, při němž jedna ze stran navrhla doplnit dokazování dalším znaleckým posudkem. Soud jej doručil všem stranám a odročil hlavní líčení s tím, že při dalším líčení rozhodne, zda připustí doplnění dokazování.
- Dne 31. srpna 2021 při hlavním líčení okresní soud zamítl návrh na doplnění dokazování a vynesl rozsudek **(3. v pořadí)**,¹⁰ kterým odsoudil všech zbývajících 5 obžalovaných a uložil jim tresty (pro 3 obžalované tresty odnětí svobody v délce 3 roky s tím, že jim soud výkon trestu podmíněně odložil na zkušební dobu 3–5 let, dalším dvěma obžalovaným uložil soud tresty odnětí svobody v délce 3 roky a 6 měsíců nepodmíněně a k výkonu trestu je zařadil do věznice s ostrahou). Okresní soud předal spis krajskému soudu v únoru 2022.

3. odvolací řízení u krajského soudu (9. února až 26. září 2022)

- V červnu 2022 proběhlo neveřejné zasedání, obhajoba zde požádala o vypracování dalších 4 znaleckých posudků. Krajský soud odročil jednání s tím, že v závěrečné poradě senátu rozhodne, zda má být dokazování doplněno.

8 Rozsudek okresního soudu ze dne 6. listopadu 2019 č. j. 20 T 130/2010-12383.

9 Rozsudek krajského soudu ze dne 8. října 2020 č. j. 6 To 122/2020-12743.

10 Rozsudek okresního soudu ze dne 31. srpna 2021 č. j. 20 T 130/2010-13017.

- Dne 26. září 2022 při veřejném zasedání krajský soud zamítl návrhy na doplnění dokazování a **vynesl rozsudek (3. rozhodnutí krajského soudu v odvolacím řízení)**.¹¹ Rozsudek okresního soudu zrušil ve výroku o trestu a nově rozhodl o tom, že všichni obžalovaní budou odsouzeni jen podmíněčně.

O náročnosti řízení si lze učinit obrázek i z následujících skutečností. Okresní soud v řízení nařídil a konal celkem 50 hlavních líčení. Zpravidla se tato hlavní líčení konala několik dnů po sobě, případně celý týden, a probíhala po celý den. V rámci trestního řízení bylo zpracováno celkem 21 znaleckých posudků (z toho 16 zaměřených na zjištění příčiny pádu mostu a pochybení při provádění stavebních prací). Okresní soud mimo jiné uložil znaleckému ústavu provést náročnou znaleckou rekonstrukci (zatěžkávací zkoušku podpěrných mostních konstrukcí). Během soudních jednání využívali obžalovaní a jejich obhájci důsledně práva obhajoby, zejména během opakovaných výslechů znalců. V okamžiku ukončení řízení soudní spis obsahoval více jak 13 000 listů v 54 svazcích. Jednotlivé rozsudky okresního soudu měly rozsah přibližně 250 stran, protokoly z hlavních líčení mají desítky stran.

B.2 Stížnost a její vyřízení místopředsedou okresního soudu

Stěžovatelé podali **stížnost na průtahy** v lednu 2022 v obavě, že se trestný čin promlčí a že odsouzení viníci nebudou potrestáni. Poukázali na to, že ačkoli k neštěstí došlo už v roce 2008, odsuzující rozsudek okresní soud vyhlásil poprvé až v roce 2021 poté, co dva osvobozující rozsudky vždy zrušil krajský soud. Uvedli také, že jako poškození se jen těžko dostávají k informacím o průběhu řízení.

Stížnost **vyřídil místopředseda okresního soudu jako nedůvodnou**.¹² Stěžovatelé nenamítali žádné konkrétní období nečinnosti, vyjádřil se proto k řízení jako celku.

Uvedl, že již od počátku bylo vedení okresního soudu jasné, že se jedná o složitý a obsáhlý případ doprovázený navíc velkým zájmem veřejnosti. Vedení okresního soudu se proto snažilo vytvořit rozhodujícímu soudci podmínky pro co nejsnadnější průběh řízení, zejména zajistit mu dostatečné technické zázemí. Rozhodující soudce měl v dané době k vyřízení dalších 46 trestních věcí. Proto mu předseda okresního soudu pozastavil nápad nových věcí na dobu 4 měsíců. Předseda okresního soudu kontroloval plynulost ve všech trestních věcech a ve všech trestních senátech pravidelně jednou za měsíc. Při těchto prověrkách nezjistil žádné výraznější, neodůvodněné průtahy, které by neodpovídaly složitosti věci. Jedinou výjimkou bylo období od 3. července do 8. října 2012. Výtka či kárný postih tak nebyly namístě.

Kromě těchto pravidelných měsíčních prověrek provádí předseda okresního soudu vždy fyzické prověrky trestních spisů starších dvou a pěti let. V nich se zaměřuje přímo na neodůvodněné průtahy a nečinnost soudců. Výsledky prověrek odesílá předsedovi krajského soudu. Z prověrek je zřejmé, že prodlevy při projednávání případu železničního neštěstí ve Studénce měly vždy převážně objektivní povahu, případně za ně nenesl vinu okresní soud (např. nečinnost znaleckého ústavu, zdravotní stav jednoho z obhájců). Vzhledem k množství obžalovaných a jejich obhájců čelil rozhodující soudce obtížím i při nařizování termínů hlavního líčení.

¹¹ Rozsudek krajského soudu ze dne 26. září 2022 č. j. 6 To 58/2022-13477.

¹² Sdělení místopředsedy okresního soudu ze dne 15. února 2022 sp. zn. 101 St 2/2022 a 101 St 4/2022.

S nástupem nového vedení okresního soudu v roce 2015 se změnila i praxe kontroly v kauze Studénka. Od září 2015 musel rozhodující soudce každý měsíc předkládat předsedovi okresního soudu písemnou zprávu o stavu tohoto řízení.¹³ Podle místopředsedy okresního soudu neodůvodněné průtahy neodhalily ani tyto zprávy. Mimořádnou kontrolu provedlo i ministerstvo. Po jejím provedení musel předseda okresního soudu ministerstvu podávat každé tři měsíce informaci o dalším postupu.

Místopředseda okresního soudu zopakoval, že jde o mimořádně náročný případ, který se zcela vymyká trestním věcem běžně vyřizovaným na úrovni okresních soudů. Stěžovatelům sdělil, že neobvyklou a nestandardní délku řízení by zřejmě bylo možné zkrátit jen opatřením, aby soudci pověřeni takto složitými případy nemuseli po dobu mnoha měsíců rozhodovat další případy. Pak by se mohli věnovat složité kauze souvisle a soustředěně. Rozhodující soudce měl za celou dobu, kdy kauzu Studénka rozhodoval, takovou úlevu 7 měsíců. Déle to nebylo možné. Okresní soud neměl a nemá takový počet trestních soudců, kteří by mohli převzít větší či menší část případů od rozhodujícího soudce. I přes tuto sedmiměsíční pauzu vyřídil rozhodující soudce za dobu od srpna 2010 do prosince 2021 dalších 2 532 věcí.

Místopředseda okresního soudu uzavřel, že neshledal závažné neodůvodněné průtahy při projednávání kauzy Studénka. Vedení okresního soudu proto nemělo ani důvod přijímat jakákoliv opatření.

B.3 Vyjádření vedení okresního soudu

Právníci Kanceláře veřejného ochránce práv se osobně setkali s vedením okresního soudu.¹⁴ Při jednání předseda okresního soudu uvedl, že pro okresní soud střední velikosti byla tato kauza **takřka neřešitelným problémem**. Okresní soud není na takto velké případy připraven (zejména personálně) a do stejné situace by se dostal opětovně, pokud by měl rozhodovat obdobně složitý případ.

Okresní soud se potýká **dlouhodobě s nedostatkem soudců**. Přestože by měl mít 21 soudců,¹⁵ aktuálně pracuje na okresním soudě 18 soudců. Z toho důvodu nepřipadá v úvahu možnost, že by byl některý ze soudců opatrovnického či civilního oddělení přeřazen do trestního oddělení. Okresní soud nemá ani dostatek administrativních pracovníků.

Proto také v době, kdy okresní soud začal kauzu projednávat, mohl předseda okresního soudu přijmout jediné opatření, a sice **zastavit rozhodujícímu soudci nápad nových věcí** alespoň na 4 měsíce. Tím se však podstatně zvedl objem práce pro ostatní trestní soudce (trestní oddělení okresního soudu tvoří v současnosti 4,5 soudce). Místopředseda okresního soudu k tomu doplnil, že rozhodujícímu soudci pozastavili nápad ještě jednou na 3 měsíce (v době, kdy měl písemně vyhotovit 1. rozsudek). Zastavený nápad věcí přiděloval předseda okresního soudu mezi tři zbývající soudce. I když se jednalo jen

---

13 Zprávy jsou uloženy na okresním soudě pod sp. zn. 100 Spr 1398/2015.

14 Jednání proběhlo dne 9. září 2022, za okresní soud se jej zúčastnil předseda okresního soudu Mgr. Jaroslav Sosík, místopředsedkyně okresního soudu JUDr. Silvie Slaná a pověřený místopředseda okresního soudu JUDr. Jiří Hanzelka.

15 Podle systemizačních tabulek.

o několik měsíců, **počet nedodělků těchto soudců dramaticky vzrostl**. Navíc okresní soud rozhodoval ve stejné době další obdobně obtížnou věc.

Předseda okresního soudu **nemohl rozhodujícím soudci přidělit ani asistenta navíc**. Po určitou dobu projednávání a rozhodování kauzy Studénka žádný asistent na okresním soudu nepůsobil. V současné době soud zaměstnává pouze dvě asistentky soudce. Jednu sdílí trestní oddělení a jednu civilní oddělení, kde tato asistentka současně vykonává pozici vyšší soudní úřednice.

Podle předsedy okresního soudu **personální pomoc nemohl poskytnout ani krajský soud**. U hlavních líčení se očekávala velká účast. Krajský soud proto nabídl alespoň vhodné prostory (svou největší jednací síň). Ani to se neobešlo bez komplikací, protože každý soudce má určené tzv. jednací dny, kdy může využívat jednací síně. Nadto mají soudci jednání naplánovaná většinou zhruba 3 měsíce dopředu.

Nedostatkem trestního řádu¹⁶ je podle předsedy okresního soudu to, že není možné delegovat na soud vyššího stupně ani případy, které jsou zvláště závažné a složité (ať už co do velikosti škody či množství účastníků).

Vedení okresního soudu upozornilo i na to, že s trestním řízením v kauze Studénka souvisí také řada občanskoprávních řízení o náhradě škody. Tato řízení byla přerušena do vynesení rozsudku v trestním řízení. Existují navíc i mnohem **menší okresní soudy**, na nichž působí například jen dva trestní soudci. Pro ně by bylo velice obtížné zvládnout obdobný případ. **Justice je velmi nepružná, pokud jde o personální otázky** (problém činí i zajištění zástupu za soudce na mateřské a rodičovské dovolené). Okresní soudy musí vyřizovat nové agendy, ruku v ruce s tím však nejde odpovídající personální navýšení (jak o odpovídající počet soudců, tak pomocného personálu). Platy pro administrativní pracovníky v justici jsou navíc zcela nemotivující. Soudci také nemají **žádnou možnost odborné konzultace**, a to ani ve složitých kauzách, jako byla tato, kde rozhodující soudce musel posoudit řadu stavebně-technických otázek.

Místopředseda okresního soudu se vyjádřil k tomu, proč stížnost vyřídil jako nedůvodnou. Ministerstvo podle něj sice při prověrce vymezilo 5 období, kdy k určitým průtahům došlo, on sám je však za průtah nepovažoval. **Stížnost vyhodnotil jako nedůvodnou hlavně proto, že případné prodlevy měly objektivní povahu a nezpůsobil je svým jednáním rozhodující soudce**. Prodlevy pramenily ze složitosti řízení a množství účastníků a obhájců, dále z množství znaleckých posudků (s často protichůdnými závěry) a s tím spojených výslechů znalců. Znalců je nedostatek a i z toho plynou dlouhé lhůty pro zpracování posudků. Rozhodující soudce do vynesení prvního rozsudku v roce 2017 nařídil 45 hlavních líčení (vesměs šlo o celodenní líčení). Jak narůstal spisový materiál, byl stále větší problém i s případnou substitucí (zajištění zástupu za obhájce, který se nemohl zúčastnit hlavního líčení v nařízeném termínu).

B.4 Vyjádření vedení krajského soudu

Předseda krajského soudu Mgr. Petr Novák („**předseda krajského soudu**“) zdůraznil, že jde o **trestní řízení zcela mimořádné** svým charakterem, rozsahem, skutkovou i právní

---

16 Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád.

složitostí. Označil za nešťastné, že trestní řád¹⁷ umožňuje odejmout a přikázat věc jinému soudu z důležitých důvodů (**tzv. delegaci vhodnou**) pouze mezi soudy téhož druhu a stupně. Jakkoliv extrémní případ, k jehož projednání by byl věcně příslušný okresní soud, proto nemůže být z žádných důvodů přenesen na soud vyššího stupně (tedy na krajský soud jako soud prvního stupně).

Rozhodnutí soudu v kauze Studénka bylo závislé zejména na znaleckých posudcích. Znalci měli za úkol zjistit příčinu pádu mostu a pochybení při provádění stavebních prací. Takových posudků bylo v kauze Studénka předloženo nebývalých 16 (z celkového počtu 21). Znalci se navíc ve svých závěrech mnohdy rozcházel. Soud se poté musel rozpornými závěry podrobně zabývat a zjištěné rozpory vypořádat.

Podle předsedy krajského soudu **celková délka řízení nebyla přiměřená**. Vyjma krátkého období v roce 2012 však k této délce **okresní soud nepřispěl průtahy subjektivní povahy**, svou vlastní nečinností. V té části řízení, která probíhala před krajským soudem, poté předseda krajského soudu neshledal žádné průtahy, tedy ani průtahy objektivního rázu.

Dozor nad plynulostí řízení zahájilo vedení krajského soudu v srpnu 2013. Okresní soud musel informovat o úkonech provedených v řízení jednou za tři měsíce (plnit tzv. **zprávoou povinnost**).¹⁸ V roce 2018 (po ukončení odvolacího řízení) vedení krajského soudu doporučilo předsedovi okresního soudu, aby rozhodujícímu soudci nepřiděloval nové trestní věci, případně aby mu podstatně omezil nápad. Vedení krajského soudu nově vyžadovalo informace o úkonech v řízení jednou za 14 dnů, od května 2019 poté jedenkrát měsíčně. Zprávoou povinnost vedení krajského soudu zrušilo k 5. září 2019.

Jde-li o personální či organizační opatření, krajský soud umožnil vést úvodní hlavní líčení v budově krajského soudu a tuto možnost nabízel i pro další hlavní líčení. **Personální opatření vedení krajského soudu nepřijalo žádné**. Krajský soud neměl žádné dočasné personální rezervy, které by mohl na určitou dobu přidělit okresnímu soudu. V případě soudců takové dočasné posílení ani neumožňuje současná právní úprava. Personální stavy soudců a ostatního personálu na soudech určuje ministerstvo s přihlédnutím k množství věcí, které k jednotlivým soudům napadly za určité období (tzv. **systemizační ukazatele**). **Tyto výpočty však nijak nezohledňují náročnost a rozsah věcí**. Spis o 50 stranách prosté krádeže se z hlediska statistiky svou vahou rovná spisu v kauze, jako je Studénka. Takto vypočtený (plánovaný) počet soudců je navíc ještě reálně nižší podle možností rozpočtu. V takovém systému neexistují **žádné personální rezervy**, které by umožnily řešit náhlou potřebu soudcovského personálu (odůvodněnou např. nápadem zvláště složité věci či skokovým zvýšením nápadu jako celku). S ohledem na přísná pravidla pro překládání soudců a ústavní zásadu zákonného soudce tak **vedení soudu nemá možnost přijmout jakákoliv manažerská rozhodnutí**, s výjimkou zastavení nápadu soudci, který složitou věc rozhoduje. V podmínkách okresního soudu střední velikosti, kde jsou pro trestní úsek vyhrazeni 4 soudci, je poté možnost úplného zastavení nápadu jednomu ze soudců *de facto* vyloučena. Již tak zatížená soudní oddělení by totiž musela dlouhodobě vyřizovat

17 Podle § 25 trestního řádu platí: „Z důležitých důvodů může být věc příslušnému soudu odňata a přikázána jinému soudu téhož druhu a stupně; o odnětí a přikázání rozhoduje soud, který je oběma soudům nejbližší společně nadřízen.“

18 Zprávoou povinnost byla zavedena pod sp. zn. Spr 2329/2013.

o 1/3 nápadu navíc. Předseda krajského soudu uvedl, že ani nechce spekulovat nad tím, co by obdobně složitá kauza znamenala pro některý z nejmenších okresních soudů (tj. soudů se systemizovaným počtem do 12 soudců).

Předseda krajského soudu by k řešení obdobných situací **navrhoval změnu zákona o soudech a soudcích¹⁹ a trestního řádu**, která by zavedla specializované senáty krajských soudů (jako soudů prvního stupně) pro projednávání zcela zvláštní kategorie mimořádně skutkově a právně složitých věcí. Takové senáty by měli tvořit tři soudci (profesionální soudci, tj. nikoliv laičtí přísedící). Trestní řád by poté měl umožnit, aby na návrh krajského státního zástupce delegoval Nejvyšší soud projednání takové obtížné věci ke specializovanému senátu krajského soudu. Podle předsedy krajského soudu by právě autorita krajského státního zástupce a Nejvyššího soudu zamezila zneužívání této možnosti a tzv. justičnímu ping-pongu mezi místně příslušnými soudy.

B.5 Vyjádření ministerstva

Ministerstvo jsem požádal zejména o informace k mimořádné prověrce, která proběhla v roce 2016, zajímalo mě však i to, jak celkově vypadal dohled ministerstva nad plynulostí řízení.

Ředitelka odboru dohledu a kárné agendy ministerstva Mgr. Kateřina Skalková („ředitelka odboru dohledu“) mi sdělila, že ministerstvo neobdrželo žádnou stížnost na průtahy v řízení. Mimořádnou prověrku nařídil provést tehdejší ministr spravedlnosti JUDr. Robert Pelikán, Ph.D. Pracovníci ministerstva dne **18. března 2016** fyzicky prověřili celý trestní spis. Nad rámec tříměsíčního průtahu v období července až října 2012, který zjistil a vytkl rozhodujícímu soudci již předseda okresního soudu,²⁰ zjistila prověřková skupina ministerstva **dalších 5 průtahů, nedopatření či nedostatků** (podrobněji je shrnu dále v **části B.6.3 zprávy**). Zjištěné průtahy však nebyly natolik závažné, aby odůvodňovaly přijetí zásadních opatření vůči rozhodujícímu soudci či vedení okresního soudu. Ministerstvo proto pouze uložilo předsedovi okresního soudu, aby odboru dohledu ministerstva každé 3 měsíce podával zprávu o dalším postupu trestního řízení (poslední takovou zprávu podal předseda okresního soudu dne 26. ledna 2018). Poté, co okresní soud vynesl první rozsudek, již ministerstvo podávání dalších zpráv nevyžadovalo. I nadále však sledovalo průběh řízení v elektronickém systému. Další postup okresního soudu i krajského soudu se ministerstvu již zdál plynulý.

Zástupci odboru dohledu ministerstva při osobním jednání s právnický Kanceláře veřejného ochránce práv²¹ potvrdili, že **ministerstvo nemělo důvod pro přijímání jakýchkoliv opatření vůči rozhodujícímu soudci či vedení okresního soudu**. Zjištěné nedostatky nebyly zásadní, hlavní líčení nařizoval rozhodující soudce v odstupech odpovídajících množství účastníků a složitosti věci. Navzdory velkému množství účastníků nedocházelo v řízení k žádnému opakovanému či zbytečnému odročování nařízených jednání. **Odbor dohledu ministerstva se při výkonu dohledu soustředí na narušení plynulosti řízení pohledem případné kárné odpovědnosti**. K jejímu uplatnění zde nebyl důvod. Odbor dohledu

19 Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů.

20 Předsedou okresního soudu byl v dané době JUDr. Vít Veselý.

21 Jednání proběhlo dne 6. října 2022, za odbor dohledu ministerstva se účastnila jeho ředitelka a dále JUDr. Ivana Borzová a Mgr. Jan Valenta.

ministerstva nemá průběžné informace o déletrvajících soudních řízeních – dozvídá se o nich z médií, z podnětů či až zpětně na základě stížností na průtahy v řízení, které správy jednotlivých soudů vyřídily jako důvodné či částečně důvodné. Stížnosti, které vedení soudu vyřídí jako nedůvodné, se k ministerstvu nedostanou vůbec.

B.6 Zprávy o stavu řízení, prověrky (krajský soud, ministerstvo)

V této části shrnu zjištění ze zpráv, které okresní soud musel zasílat vedení krajského soudu, a dále z proverek prováděných vedením krajského soudu (prověrky trestních věcí starších pěti let). Shrnu také zjištění plynoucí z mimořádné prověrky provedené odborem dohledu ministerstva v roce 2016.

B.6.1 Zprávy o stavu řízení

Od srpna 2013 do prosince 2017 zasílal předseda okresního soudu každé tři měsíce zprávu o stavu řízení vedení krajského soudu.²² Ve zprávách rozhodující soudce vždy shrnul úkony, které učinil od předchozí zprávy.

Dne 23. října 2018 rozhodla tehdejší předsedkyně krajského soudu²³ o tom, že předseda okresního soudu jí musí podávat zprávu o stavu řízení každých 14 dnů.²⁴ K tomuto kroku předsedkyně krajského soudu přistoupila s tím, že okresní soud nevede řízení koncentrovaně a způsobem, který by odpovídal závažnosti a složitosti případu. Rozhodující soudce podle ní nevěnoval případu dostatečnou pozornost a nevyvíjel soustředěné úsilí směřující ke skončení věci. Předsedkyně krajského soudu předsedu okresního soudu požádala, aby učinil všechna možná opatření pro co nejrychlejší rozhodnutí. Zdůraznila, že *„řízení se u okresního soudu vede více než deset let, což je doba naprosto nepřiměřená a svědčí o nedbalosti a liknavosti soudce při vyřizování tohoto případu.“* Doporučila, aby rozhodujícímu soudci byl zastaven nebo alespoň výrazně omezen nápad nových trestních věcí, aby se mohl přednostně, intenzivně a soustředěně věnovat jen projednávání tohoto případu.

Koncem října 2018 ji předseda okresního soudu informoval, že zastavení nápadu by v současném okamžiku již neurychlilo postup v řízení. Od ledna 2019 však rozhodujícímu soudci alespoň zastavil nápad nových vazebních věcí. Následně informoval předsedkyni krajského soudu v intervalu 14 dnů o stavu řízení.

Dne 20. května 2019 rozhodl (stávající) předseda krajského soudu o zasílání zpráv v intervalu jednou za měsíc. Dne 5. září 2019 předseda krajského soudu zprávovou povinnost ukončil. Pouze apeloval na důsledné dodržení lhůt pro písemné vyhotovení rozsudku.

B.6.2 Prověrky krajského soudu

V případě trestního řízení v kauze Studénka vedení krajského soudu tuto prověrku vykonalo ke konci let 2015, 2016 a 2018 (ke konci roku 2017 nebyl spis řazen mezi nedodělky). Kopie těchto proverek mi předseda krajského soudu poskytl.

---

22 Zprávová povinnost pod sp. zn. Spr 2329/2013.

23 JUDr. Iva Hrdinová.

24 Zprávová povinnost pod sp. zn. Spr 3442/2018.

Podle **zprávy o prověrce stavu řízení ke konci roku 2015** nebyly ve spisu výraznější nedůvodné průtahy. Plynulost řízení však byla přerušena v období od 22. února do 8. října 2012, potažmo až do 16. září 2013, a dále v období od 6. února do 16. listopadu 2015.

Pokud jde o první období, dne 22. února 2012 okresní soud řízení odročil hlavní líčení na neurčito s tím, že strany doposud soudu nedoručily návrhy na výsledky dalších svědků. Předseda okresního soudu prodloužil lhůtu k učinění úkonu směřujícího k rozhodnutí ve věci do 3. července 2012. Další úkon však rozhodující soudce učinil až dne 8. října 2012. Předseda okresního soudu na to rozhodujícího soudce upozornil a postup mu vytkl. Od 8. října 2012 do konání dalšího hlavního líčení dne 16. září 2013 docházelo podle prověrky k průtahům, které ale nezavinil okresní soud. Rozhodující soudce v tomto období urgoval dodatek znaleckého posudku prof. Ing. Holického, DrSc., který jej stále nezasílal. Rozhodující soudce poté nařídil hlavní líčení dne 27. května 2013 až na září 2013. Dříve je podle prověrky nařídít nemohl z důvodů hlavních líčení, která měl nařízena v jiných řízeních, a z organizačních důvodů.

Pokud jde o druhé období, zde se podle prověrky opět jednalo o průtahy nezaviněné okresním soudem. Ve dnech 13. a 14. dubna 2015 měla proběhnout hlavní líčení, dne 8. dubna 2015 však požádal jeden z obhájců o jejich odročení, protože musel podstoupit náhlou operaci oka. Rozhodující soudce žádosti o odročení vyhověl, protože obhájce zastupoval v řízení hned tři obžalované. V květnu 2015 obhájce informoval soud, že se má podrobit dalšímu zákroku. Mezitím okresní soud přibral opatřením ze dne 22. května 2015 znalecký ústav (Univerzita Pardubice, Dopravní fakulta Jana Pernera), který byl ochoten provést náročnou znaleckou rekonstrukci. Okresní soud dal znaleckému ústavu lhůtu 4 měsíce. Rozhodující soudce musel znalecký ústav urgovat, teprve v červenci 2015 se zástupci znaleckého ústavu dostavili k soudu, aby prostudovali spis. V mezidobí se okresní soud opakovaně dotazoval na zdravotní stav obhájce. V září 2015 znalecký ústav informoval okresní soud o předpokládaných krocích při vyhotovení znaleckého posudku a předběžném vyčíslení nákladů. Okresní soud nařídil hlavní líčení na 16. a 20. listopadu 2015, když obhájce potvrdil, že bude schopen zajistit obhajobu svých klientů svým koncipientem.

Prověrka končí hlavním líčením z listopadu 2015, které okresní soud opět odročil na neurčito – rozhodujícímu soudci předseda okresního soudu vytkl, že měl v protokolu uvést důvody, proč tak rozhodl. Rozhodující soudce do spisu alespoň dodatečně vyhotovil záznam o tom, že stále čeká na znalecký posudek znaleckého ústavu Univerzity Pardubice. Jeho dodání rozhodující soudce v lednu 2016 urgoval. Po této prověrce uložil předseda okresního soudu rozhodujícímu soudci, aby mu jednou za měsíc podával zprávu o stavu řízení.

Ve **zprávě o prověrce ke konci roku 2016** je pouze doplněno, že po celý rok 2016 pokračoval znalecký ústav v pracích na vyhotovení znaleckého posudku. Ten měl být ke konci roku 2016 téměř hotový.

Ve **zprávě o prověrce ke konci roku 2018** se uvádí, že k dalšímu průtahu nezaviněnému soudem dochází v období od 20. listopadu 2015 do 16. května 2017. Hlavní líčení se v této době nekonala, protože okresní soud čekal na vyhotovení znaleckého posudku znaleckého ústavu. Okresní soud znalecký ústav opakovaně urgoval. Pro náročnost znalecké

rekonstrukce mohl znalecký ústav nakonec posudek dodat až dne 28. března 2017. Okresní soud nařídil hlavní líčení na 16. až 18. května 2017.

B.6.3 Mimořádná prověrka ministerstva

Prověřková skupina odboru dohledu ministerstva ve zprávě z **mimořádné prověrky ze dne 18. března 2016** popsala 5 problematických úseků.

V prvním bodě (ve shodě s prověrkami krajského soudu) poukazuje na to, že v roce 2012 předseda okresního soudu **prodloužil rozhodujícímu soudci lhůtu k provedení dalšího úkonu** ve věci až do 3. července 2012. Předseda okresního soudu neuvedl žádné důvody, proč tak učinil. Trestní řád přitom stanoví, že prodloužení lhůty je možné jen, pokud soudce nemůže konat ze závažných důvodů.²⁵ Zpráva prověřkové skupiny uvádí, že se nejedná o ojedinělé pochybení. Ve spisu bylo více obdobných záznamů o prodloužení lhůty bez uvedení důvodů (např. i před nařízením prvního hlavního líčení byla lhůta takto prodloužena do 28. dubna 2011).

V druhém bodě poukázala prověrka ministerstva na omyl, kterým okresní soud dne 8. října 2012 **přibral jako znalce z oboru kriminalistiky Krajské ředitelství policie hl. m. Prahy** namísto Kriminalistického ústavu v Praze. Okresní soud však zjednal nápravu hned 30. října 2012, celkem se běh řízení zdržel pouze o 22 dnů.

Ve třetím případě se jednalo o **průtahy s vypracováním dodatku znaleckého posudku prof. Ing. Holického, DrSc.** Okresní soud znalci uložil tento úkol dne 27. března 2013 a zeptal se jej na datum, do kdy může dodatek zpracovat. Znalec odpověděl, že do 30. dubna 2013. Již po tomto sdělení mohl rozhodující soudce podle prověřkové skupiny nařídít hlavní líčení, nařídil je však až dne 27. května 2013, a to na 16. až 19. září 2013. Ačkoliv se znalec zavázal dodatek zpracovat do konce dubna 2013, rozhodující soudce jej urgoval až v červenci 2013. Znalec odpověděl, že dodatek předal zmocněnci jednoho z poškozených. V srpnu 2013 jej rozhodující soudce urgoval znovu s výtkou, že dodatek měl znalec zaslat soudu, a nikoliv jedné ze stran. Znalec na to soudu odpověděl, že dodatek skutečně již dne 30. dubna 2013 odevzdal zmocněnci poškozeného, nikoliv soudu. Prověřková skupina uzavřela, že rozhodující soudce měl již v květnu 2013 urgovat dodatek a mohl dříve zjistit jeho chybné zaslání jedné ze stran. Fakticky se však řízení neprodloužilo, protože hlavní líčení okresní soud nařídil na září 2013 a znalce prof. Ing. Holického, DrSc., během něj vyslechl.

Ve čtvrtém případě poukázala prověřková skupina na **průtahy spojené s tím, že okresní soud** původně opatřením ze dne 14. srpna 2014 **přibral jako znalecký ústav TAZUS Praha**. Stanovil mu lhůtu 3 měsíce. Znalecký ústav nicméně již v srpnu 2014 soudu sdělil, že znalecký posudek není schopen zpracovat (s tím, že je pro něj zadání technicky neproveditelné a cítí se podjatý kvůli dlouhodobé spolupráci s jednou ze společností, jejíž zaměstnanci byli v řízení obžalováni). V září a v listopadu 2014 znalecký ústav zopakoval žádost o zproštění, rozhodující soudce však na tyto přípisy nijak nereagoval. Teprve v květnu 2015 přibral novým opatřením jako znalecký ústav Dopravní fakultu Jana Pernera Univerzity Pardubice.

---

²⁵ Ustanovení § 181 odst. 3 trestního řádu.

V pátém bodě se jednalo (ve shodě s prověrkami krajského soudu) o **průtahy spojené se zdravotním stavem jednoho z obhájců** (zrušení nařízených hlavních líčení v dubnu 2014, opakované dotazy na zdravotní stav). Prověřková skupina však uzavřela, že v tomto případě průtah nevytýkají.

Prověřková skupina se rovněž zaměřila na to, že **některá hlavní líčení okresní soud nařizoval až s odstupem 4 až 5 měsíců**. Vyžádala si zprávu vedení okresního soudu o zatížení rozhodujícího soudce (jeho senátu 20 T). Z této zprávy vyplynulo, že rozhodujícímu soudci zůstávalo na konci jednotlivých měsíců většinou kolem 40–50 neskončených věcí (v prosinci 2011 dokonce celkem 69 neskončených věcí, když mu bylo převedeno 20 věcí z jiného senátu).

Prověrka nezjistila žádné závažné průtahy a nedostatky, které by vyžadovaly přijetí zásadních opatření vůči rozhodujícímu soudci či vedení okresního soudu. V závěru obsahuje zpráva o mimořádné prověrce úvahu ke změně právní úpravy „*v tom smyslu, zda by u nejzávažnějších, obsáhlých a současně i skutkově a právně složitých kauz neměl být soudce zbaven ostatních úkolů na období mnoha měsíců, aby se tak mohl kauze věnovat souvisle a koncentrovaně a alespoň se přiblížit k cíli proklamovanému § 198 odst. 3 trestního řádu, podle něhož má předseda senátu učinit všechna opatření ,k tomu, aby věc bylo možno projednat a rozhodnout bez odročení.‘ Ponechat soudci (téměř) plný nápad, včetně věcí vazebních, a přidělit mu k vyřízení takto obsáhlou a komplikovanou věc, znamená do jisté míry předpokládat, že soudní řízení bude mnohaleté.*“

C. Právní hodnocení

Nemohu se zabývat tím, jak soudy rozhodují.²⁶ Soudy jsou ve své rozhodovací činnosti zcela nezávislé a do této nezávislosti nesmí nikdo zasahovat.²⁷ Ve zprávě proto nemohu hodnotit, jak soudy v kauze Studénka rozhodly o vině a trestu, ani například to, jaké svědky či znalce vyslechly v řízení nebo jak posoudily jednotlivé důkazy.

Mohu však prošetřit činnost předsedy (místopředsedy) okresního a krajského soudu a ministerstva, jež vykonávají tzv. státní správu soudů.

Předsedové (místopředsedové) soudů a ministerstvo mají **vytvářet soudům podmínky k řádnému výkonu soudnictví**. Mají dbát na to, že soudy řádně plní úkoly jim svěřené.²⁸ Proto dohlíží i nad tím, aby v soudních řízeních nedocházelo ke zbytečným průtahům. Vyřizují stížnosti na průtahy v řízení, vyhodnocují stav jednotlivých soudních agend a provádí prověrky soudních spisů.²⁹ Zjistí-li neodůvodněné průtahy v řízení, mají přijmout nezbytná opatření k zajištění plynulosti.³⁰

---

26 Podle § 1 odst. 9 zákona o veřejném ochránci práv platí: „**Působnost ochránce se nevztahuje na** Parlament, prezidenta republiky a vládu, na Nejvyšší kontrolní úřad, na zpravodajské služby České republiky, na orgány činné v trestním řízení, státní zastupitelství a na **soudy, s výjimkou orgánů** správy státního zastupitelství a **státní správy soudů.**“ (důraz doplněn).

27 Články 81 a 82 odst. 1 Ústavy České republiky.

28 Ustanovení § 118 odst. 1 zákona o soudech a soudcích.

29 Ustanovení § 123 odst. 3 zákona o soudech a soudcích (ministerstvo), § 126 odst. 2 zákona o soudech a soudcích (předseda krajského soudu), § 127 odst. 2 (předseda okresního soudu).

30 Ustanovení § 173 odst. 3 zákona o soudech a soudcích a instrukce Ministerstvo spravedlnosti č. 106/2001-OSM, o vyřizování stížností na postup soudů dle zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích („Instrukce o vyřizování

Předsedové soudů a ministerstvo také **zajišťují chod soudu po stránce organizační a personální**.³¹ Ministerstvo navíc každoročně stanoví s ohledem na množství projednávaných věcí pro každý soud počty soudců, asistentů, vyšších soudních úředníků a dalších zaměstnanců.³²

Při výkonu dohledu a při posuzování stížností na průtahy v řízení se předseda soudu musí důsledně a přesvědčivě vypořádat s tím, zda v řízení nedochází k průtahům, které jsou *přičitatelné* státu.

Při výkonu dohledu a vyřizování stížností na průtahy v řízení musí předseda soudu rovněž zohlednit konkrétní okolnosti případu. Zejména musí **vzít v úvahu, co je pro stěžovatele či účastníky řízení v sázce**.³³ V trestním řízení zákon³⁴ výslovně zakotvuje požadavek, aby orgány činné v trestním řízení projednávaly trestní věci urychleně bez zbytečných průtahů, s ohledem na závažnost zásahů do práv, jež se s trestním řízením pojí.³⁵

Zákon mi ukládá, abych postup předsedů soudů a ministerstva hodnotil nejen z hlediska jeho souladu s právem, ale také s principy demokratického právního státu a dobré správy. Tím mám přispívat k ochraně základních práv a svobod.³⁶ V tomto případě je dotčeným základním právem právo na spravedlivý proces, které mimo jiné zahrnuje právo na včasné rozhodnutí soudu.³⁷

V následujících částech zprávy zhodnotím, zda místopředseda okresního soudu správně vyřídil stížnost na průtahy v řízení a zda dohled provedený předsedou okresního a krajského soudu a ministerstvem byl smysluplný. Nejprve jsem si však musel sám učinit úsudek o tom, zda v soudním řízení docházelo k průtahům.

C.1 Principy hodnocení průtahů a délky soudního řízení

Každý má právo na to, aby soud rozhodl v jeho věci bez zbytečných průtahů³⁸ a v přiměřené lhůtě.³⁹ Toto právo bezprostředně souvisí s důvěrou v řádné fungování

---

stížností“). Dále § 3 odst. 2 Instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 87/2002-Org., k výkonu soudního dohledu u okresních, krajských a vrchních soudů („Instrukce k výkonu soudního dohledu).

31 Ustanovení § 123 odst. 1 písm. a) a b), § 126 odst. 1 písm. a) a § 127 odst. 1 písm. a) zákona o soudech a soudcích.

32 Ustanovení § 123 odst. 1 písm. a) a b) zákona o soudech a soudcích.

33 Touto otázkou se zabývají i soudy při posuzování přiměřenosti délky řízení. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *König proti Německu* ze dne 28. června 1978, stížnost č. 6232/73, dále *Frydlender proti Francii* ze dne 27. června 2000, stížnost č. 30979/96, dále rozsudek ve věci *Caloc proti Francii* ze dne 20. července 2000, stížnost č. 33951/96, § 119 a 120, rozsudek ve věci *Caleffi proti Itálii* ze dne 24. května 1991, stížnost č. 11890/85, rozsudek ve věci *Hartman proti České republice* ze dne 10. července 2003, stížnost č. 53341/99 a další.

34 Ustanovení § 2 odst. 4 trestního řádu.

35 Postupem času se mezi prioritní případy vyžadující zvýšenou pozornost zařadily v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva i trestní věci, zejména případy vazebně stíhaných; např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Veliyev proti Rusku* ze dne 24. června 2010, stížnost č. 24202/05, § 178.

36 Ustanovení § 1 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv.

37 Článek 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a článek 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

38 Článek 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod:

„Každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem.“

39 Článek 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod:

soudnictví i v demokratický právní stát jako celek.⁴⁰ Tomuto právu odpovídá povinnost soudců rozhodovat v přiměřených lhůtách bez průtahů.⁴¹

Právní úprava nedefinuje, **co je průtah v řízení**. To lze zjistit až ze soudních rozhodnutí.⁴²

Průtahy v řízení se rozumí zejména **období tzv. absolutní nečinnosti**, kdy soudce nečiní v *přiměřené* či *stanovené* době žádné procesní úkony, věci se vůbec nezabývá, aniž pro to má ospravedlnitelné důvody. S prodlužující se délkou řízení narůstá potřeba co nejrychlejšího postupu v řízení.⁴³

Podle judikatury je však průtahy v řízení nutné spatřovat i v tom, kdy **soudce činí úkony, jichž není v řízení zjevně potřeba, či postupuje jinak neúčelně či nesoustředěně**. Předseda (místopředseda) soudu se tak v některých případech nevyhne posuzování efektivnosti procesního postupu soudce a bude muset vyhodnotit, zda úkony soudce v řízení míří ke včasnému vydání rozhodnutí. V těchto případech však musí hodnotit postup soudce obezřetně, aby nezasáhl do jeho nezávislého rozhodování.⁴⁴

Příčiny vzniku průtahů mohou být různé. *Subjektivní příčiny* vznikají v důsledku postupu soudců a dalších soudních osob (např. nesprávná procesní strategie, časté odročování jednání na neurčito, průtahy při vedení dokazování a podobně). Patří k nim také obstrukční jednání účastníků řízení (např. opakované omluvy z jednání, opakované podávání námitek a jiných podání). Průtahy plynoucí z jednání účastníků soudu přičíst nelze za podmínky, že na ně soudce náležitým způsobem reaguje.⁴⁵ *Objektivní příčiny* průtahů zahrnují celkovou úpravu organizace soudnictví. Patří mezi ně například množství věcí napadlých k soudu, nedostatečné personální, administrativní, technické zázemí soudů (soudců).⁴⁶

Velký dopad na délku a plynulost řízení má **složitost řízení**. S touto kategorií pracuje i Evropský soud pro lidská práva, když posuzuje stížnosti na porušení práva na spravedlivý proces. Složitost případu se podle judikatury Evropského soudu pro lidská práva odvíjí například od množství účastníků (obžalovaných, poškozených, svědků), rozsahu obžaloby,

---

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoliv trestního obvinění proti němu.“

40 Nález Ústavního soudu ze dnů 20. dubna 2004 sp. zn. IV. ÚS 36/04, 30. listopadu 2005 sp. zn. IV. ÚS 392/05, 19. května 2010 sp. zn. II. ÚS 862/10, 29. ledna 2019 sp. zn. IV. ÚS 3892/18 a další; dostupné z www.nalus.usoud.cz.

41 Ustanovení § 5 odst. 2 a § 79 odst. 1 zákona o soudech a soudcích.

42 Zejména z rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu, případně z rozhodování soudů podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) („zákon o odpovědnosti za škodu při výkonu veřejné moci“).

43 Např. rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 11. 2014 č. j. 13 Kss 4/2014, rozhodnutí NSS ze dne 20. června 2018 č. j. 13 Kss 8/2017 a další; rozhodnutí jsou dostupná on-line z www.nssoud.cz.

44 Např. rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dnů 9. dubna 2015 č. j. 11 Kss 4/2014-122 a 14. prosince 2016 č. j. 11 Kss 2/2016-143, a další.

45 Např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Volf proti České republice* ze dne 6. září 2005, stížnost č. 70847/01, § 37. Dále rozsudek ve věci *Dostál proti České republice* ze dne 25. 5. 2004, stížnost č. 52859/99; dostupné on-line z <https://hudoc.echr.coe.int>. Dále usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. března 2014 sp. zn. 30 Cdo 2779/2013; rozhodnutí je dostupné on-line z <http://nsoud.cz>.

46 Např. nálezy Ústavního soudu ze dnů 14. září 1994 sp. zn. IV. ÚS 55/94, 19. února 2004 sp. zn. I. ÚS 660/03, 7. března 2005 sp. zn. I. ÚS 319/04 nebo 13. května 2010 sp. zn. III. ÚS 2979/09.

povahy trestné činnosti, o které se řízení vede, nebo náročnosti znaleckého dokazování.⁴⁷ U složitých případů i Evropský soud pro lidská práva připouští, že **jejich vyřízení bude trvat soudům déle.**⁴⁸ V každém jednotlivém případě je však třeba pečlivě posoudit vztah mezi složitostí případu a celkovou délkou řízení. Platí také, že **ani složitost případu sama o sobě nemůže ospravedlnit délku řízení, která již překročí hranici přiměřenosti.**⁴⁹ Složitost případu také nezabavuje soud povinnosti učinit všechna potřebná opatření, aby zabránil nečinnosti či průtahům. Platí, že přiměřenost délky řízení je třeba vždy posuzovat se zohledněním konkrétních okolností každého jednotlivého případu. Přesto lze říci, že jen zřídkakdy je za přiměřenou považována délka trestního řízení překračující 5 let a téměř nikdy není přiměřená celková délka trestního řízení překračující 8 let.⁵⁰ Do této doby se přitom v případě trestního řízení počítá i fáze vyšetřování a případně i dovolací řízení.⁵¹

V trestním řízení v kauze Studénka bylo zřejmé, že půjde o složitý případ, v němž bude hrát klíčovou roli rozsáhlé znalecké dokazování. Navíc půjde o trestní řízení s velkým počtem účastníků. **Bylo proto zásadní, aby rozhodující soudce postupoval v řízení co nejrychleji a nejefektivněji.** Zásada rychlosti trestního řízení⁵² vychází zejména z pozice obžalovaných. Ti čelí velmi závažnému zásahu do svých práv, z čehož plyne nejistota ohledně jejich vlastního osudu. Proto je žádoucí, aby doba, po kterou tato nejistota trvá, byla co nejkratší.⁵³

Je věcí státu, aby zorganizoval své soudnictví tak, aby soudy byly schopné rozhodnout o vině a trestu bez průtahů a v přiměřené době. A to i v případě natolik složitým, jakým byla kauza železničního neštěstí ve Studénce. Případné nedostatky v tomto směru nemohou jít k tíži poškozených ani obžalovaných.⁵⁴ Ústavní soud i Evropský soud pro lidská

---

47 Např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Ilowiecki proti Polsku* ze dne 4. října 2001, stížnost č. 27504/95, § 87, *Francesco Lombardo proti Itálii* ze dne 26. listopadu 1992, stížnost č. 11519/85, § 22, *Scopelliti proti Itálii* ze dne 23. listopadu 1993, stížnost č. 15511/89, § 23, rozsudek velkého senátu ve věci *Humen proti Polsku* ze dne 15. října 1999, stížnost č. 26614/95, § 63, rozsudek ve věci *Bejer proti Polsku* ze dne 4. října 2010, stížnost č. 38328/97, § 49, a další.

48 Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva o přijatelnosti stížnosti ve věci *Lemesle proti Francii* ze dne 6. července 1999, stížnost č. 42461/98.

49 Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Pafitis a další proti Řecku* ze dne 26. února 1998, stížnost č. 20323/92, § 93, dále rozsudek ve věci *Rutkowski a další proti Polsku* ze dne 7. července 2015, stížnost č. 72287/10 (§ 137).

50 Filatova, Maria: *Reasonable Time of Proceedings: Compilation of Case-Law of the European Court of Human Rights*, Council of Europe, 2021, s. 51; studie je dostupná on-line z <https://rm.coe.int/echr-reasonable-time-of-proceedings-compilation-of-case-law-of-the-eur/native/1680a20c21>.

51 Guide on Article 6 of the Convention – Right to a Fair Trial (Criminal Limb), Council of Europe, aktualizovaný k 31. srpnu 2022; dostupné on-line z https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_6_criminal_eng.pdf. Jak se podle Evropského soudu pro lidská práva vymezuje doba, kterou je třeba vzít v úvahu při posuzování přiměřené délky řízení, s. 63–64.

52 Podle § 2 odst. 4 trestního řádu platí: „Jestliže tento zákon nestanoví něco jiného, postupují orgány činné v trestním řízení z úřední povinnosti. Trestní věci musí projednávat urychleně bez zbytečných průtahů (...).“

53 KMEC, Jiří. Ustanovení § 2 Základní zásady trestního řízení. In: DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK aj. Trestní řád: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-2-10]. ASPI_ID KO141_1961CZ; dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

54 Nálezy Ústavního soudu ze dnů 14. září 1994 sp. zn. IV. ÚS 55/94, 19. února 2004 sp. zn. I. ÚS 660/03, a 13. června 2006 sp. zn. I. ÚS 533/05, rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Zimmermann a Steiner proti Švýcarsku* ze dne 13. července 1983, stížnost č. 8337/79, rozsudek ve věci *Abdoella proti Nizozemsku* ze dne 25. listopadu 1992, stížnost č. 12728/87, § 24, rozsudek ve věci *Dobbartin proti Francii* ze dne 25. února 1993, stížnost č. 13089/87, § 44 a další.

práva ve svých rozhodnutích stále opakují, že je nepodstatné, z čeho případné průtahy pramení. Je jedno, zda průtahy v řízení způsobil soudce svou nečinností či nesoustředěností, nebo zda pramení z nadměrného zatížení soudu, špatného personálního obsazení soudu či jakýchkoliv nedostatků soudního systému jako celku. Podstatné je jen to, zda se jedná o průtah, který je *příčitatelný* státu.

C.2 Hodnocení plynulosti řízení, průtahů a jejich příčin v kauze Studénka

Řízení bylo mimořádně náročné. Na to shodně poukázali předsedové okresního a krajského soudu i ministerstvo. Zpětné hodnocení jeho plynulosti bude vždy ve značné míře zjednodušením. S vědomím, že po bitvě je každý **generálem**, se přesto musím pokusit o vlastní posouzení jeho průběhu. Teprve poté mohu zhodnotit jak **vyřízení stížnosti**, tak **výkon dohledu** nad plynulostí řízení.

K prodloužení celkové délky řízení přispěla zásadním dílem skutečnost, že **soudní spis celkem sedmkrát putoval mezi jednotlivými soudy** (mám na mysli rozhodování o příslušnosti Vrchním soudem v Olomouci a tři odvolací řízení u krajského soudu). I stěžovatelé poukazovali na to, že krajský soud musel dvakrát zrušit rozsudek okresního soudu a vrátit mu věc k dalšímu řízení. **K prodlevám způsobeným opakovaným rozhodováním v odvolacím řízení se však vyjadřovat nemohu.** Bezprostředně totiž souvisejí s rozhodovací činností okresního i krajského soudu. Připomínám, že vedení soudu ani ministerstvo nesmí při výkonu státní správy zasahovat do nezávislé rozhodovací činnosti soudů.⁵⁵ Rozhodovací činnost soudů jsou oprávněny kritizovat opět jen soudy (a to i Ústavní soud či Evropský soud pro lidská práva při posuzování zásahu do práva na spravedlivý proces).⁵⁶

Každý takový přesun věci však znamená automatickou časovou prodlevu v řízení. Kromě času potřebného pro vyhotovení rozsudku (k tomu se vyjádřím podrobněji níže) musí soud vyčkat jeho doručení, v případě řízení v prvním stupni i doručení všech odvolání, připravit spis a ten poté předat soudu příslušnému k dalšímu řízení. V dané věci tak každé předání věci okresním soudem soudu krajskému trvalo přibližně 3 až 5 měsíců od vynesení rozsudku.⁵⁷ Od krajského soudu putoval spis zpět v rozmezí dvou týdnů až 2,5 měsíce od vynesení rozhodnutí.

Z procesního spisu a přehledu řízení je dále nepochybné, že **řízení neprobíhalo plynule zejména v jeho 1. fázi** (v době předcházející vydání 1. zprošťujícího rozsudku v prosinci 2017). Zde je patrná prodleva již v samotném úvodu řízení, kdy 1. hlavní líčení proběhlo až v červnu 2011, tedy bezmála rok poté, co byla k okresnímu soudu doručena obžaloba (srpen 2010). V této fázi řízení lze označit také tři další období, v nichž neprobíhala žádná hlavní líčení. Od března 2012 do září 2013 neproběhlo jediné hlavní líčení, protože znalci

---

55 Podle § 118 odst. 2 zákona o sodech a soudcích platí: „Výkon státní správy soudů nesmí zasahovat do nezávislosti soudů.“ Obdobně při vyřizování stížností § 164 odst. 2 zákona o sodech a soudcích stanoví, že: „Stížností se nelze domáhat přezkoumání postupu soudu ve výkonu jeho nezávislé rozhodovací činnosti.“

56 Například v rozsudku ve věci *Tempel proti České republice* ze dne 25. června 2020, stížnost č. 44151/12, Evropský soud pro lidská práva uvedl, že opakované vrácení věci může podstatně prodlužovat délku řízení, a může tedy znamenat porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy (§ 88).

57 Po vynesení 1. rozsudku potřeboval okresní soud 3 měsíce, po vynesení 2. rozsudku přibližně 5,5 měsíce, přičemž na tuto délku mělo vliv opakované prodlužování lhůty pro písemné vyhotovení rozsudku. Po 3. rozsudku potřeboval okresní soud 5 měsíců, rozsudek byl však vyhotoven v zákonné lhůtě bez prodlužování, delší dobu trvalo shromažďování odvolání, což však odpovídá tomu, že okresní soud uložil nepodmíněné tresty odnětí svobody.

měli doplnit své znalecké posudky a nastal problém s rekonstrukcí obsahu počítače, který k tomu měli znalci využít. Od února do listopadu 2015 neproběhlo žádné hlavní líčení kvůli léčbě jednoho z obhájců. Po hlavním líčení v listopadu 2015 poté další hlavní líčení rozhodující soudce nařídil až na květen 2017. Celou dobu čekal na dodání znaleckého posudku, který měl shrnout výsledky znalecké rekonstrukce založené na provedení zátěžových zkoušek.

Částečně v těchto prodlevách skutečně nelze spatřovat průtahy, za které by mohl být volán kodpovědnosti rozhodující soudce. Prvotní prodleva v řízení byla značná, vyšetřovací spis však v okamžiku doručení obžaloby soudu čítal 41 svazků a rozhodující soudce potřeboval delší čas na jeho nastudování. Před nařízením 1. hlavního líčení také rozhodoval o příslušnosti Vrchní soud v Olomouci. Souhlasím také s tím, že rozhodující soudce nemohl ovlivnit prodlevy v řízení způsobené zdravotním stavem znalců či obhájců,⁵⁸ komplikací se zpřístupněním obsahu počítače důležitého pro znalecké dokazování či náročností znalecké rekonstrukce. Příprava spisu k předání odpovídala v zásadě objemu spisového materiálu a počtu obžalovaných. Na celkovou délku řízení měl bezesporu značný vliv rozsah znaleckého dokazování a nutnost vypořádat rozpory znaleckých závěrů.

Přesto mohu označit několik dílčích průtahů a úseků, v nichž, podle mého názoru, řízení neprobíhalo plynule a soustředěně. Za průtahové je přitom potřeba považovat i takové řízení, v němž sice není žádné výrazné (excesivní) období absolutní nečinnosti, ale lze v něm najít větší množství dílčích průtahů, kratších a méně nápadných, kdy soud nekoná dostatečně rychle a efektivně. Takové případy jsou v praxi častější.⁵⁹

Podle místopředsedy okresního soudu se rozhodující soudce dopustil jediného průtahu v **období od července do října 2012**. Do 3. července 2012 měl totiž rozhodující soudce od předsedy okresního soudu prodlouženou lhůtu k nařízení dalšího hlavního líčení nebo provedení dalšího úkonu směřujícího k ukončení věci. Teprve v říjnu 2012 však rozhodující soudce učinil opatření, kterým přibral znalecký ústav (Kriminalistický ústav Praha).

Rozhodující soudce však, podle mého názoru, nepostupoval efektivně **již od hlavního líčení v listopadu 2011**. Na něm odročil další hlavní líčení na březen 2012. Učinil tak s tím, že obžalovaní a státní zástupce mu mají doručit návrhy na výslech svědků, které by poté na březnovém hlavním líčení vyslechl. V únoru 2012 však rozhodující soudce hlavní líčení nařízené na březen 2012 zrušil a odročil na neurčito, protože mu strany žádný návrh nezaslaly. Rozhodující soudce jako „pán řízení“ měl zodpovědnost za to, že nařízené hlavní líčení nebude nutné zrušit; měl zavčas urgovat vyjádření stran. Měl také včas činit další nezbytné úkony (zajistit zpřístupnění počítače s důležitým obsahem pro znalce). Odročování na neurčito by mělo být v trestním řízení spíše výjimkou.⁶⁰ Ve složitém

---

58 Takto byla zdravotním stavem znalců narušena hlavní líčení v listopadu 2013 a lednu 2014, léčba jednoho z obhájců znamenala nemožnost nařizovat hlavní líčení od dubna do listopadu 2015, pro zdravotní stav znalce bylo odročeno (do druhého dne) hlavní líčení v dubnu 2019 a pro zdravotní stav obhájce v srpnu 2019.

59 Visinger, Radek: *Soudní dohled*, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, ISBN 978-80-7598-289-6, s. 113–114.

60 Podle § 219 odst. 1 trestního řádu platí: „Soud odročí hlavní líčení, objeví-li se překážka, pro kterou nelze hlavní líčení provést nebo v něm pokračovat, přitom stanoví den, kdy se bude konat další hlavní líčení; odročit hlavní líčení na neurčito je možné, jen pokud to vyžaduje povaha úkonu, pro který hlavní líčení není možné provést nebo v něm pokračovat. Odpadne-li překážka, pro kterou muselo být hlavní líčení odročeno na neurčito, je třeba bez zbytečného odkladu, nejpozději ve lhůtách uvedených v § 181 odst. 3 po odpadnutí překážky, nařídít hlavní líčení nebo učinit

trestním řízení s velkým množstvím účastníků vede mimo jiné k tomu, že soudce poté musí s účastníky řízení komplikovaně domlouvat termín dalšího hlavního líčení, což zmínil jako problém v daném řízení i místopředseda okresního soudu. Na druhou stranu je třeba objektivně říci, že rozhodující soudce odročil hlavní líčení na neurčito jen dvakrát za celou dobu řízení, odročování na neurčito tedy nepředstavovalo zásadní faktor prodlužující délku řízení.

Rozhodujícímu soudci lze však, podle mého názoru, částečně přičíst i **průtahy při znaleckém dokazování**, zejména při urgování znalců či znaleckých ústavů.

Mám na mysli zejména **období od srpna 2014**, kdy znalecký ústav TAZUS vyrozuměl rozhodujícího soudce o tom, že se cítí podjatý a že není schopen provést znaleckou rekonstrukci, **do května 2015**, kdy soud přibral znalecký ústav Univerzitu Pardubice, Dopravní fakultu Jana Pernera. Rozhodující soudce v tomto období činil i jiné úkony a proběhla další hlavní líčení. Na přípisy znaleckého ústavu TAZUS však rozhodující soudce nereagoval přinejmenším ještě v listopadu 2014. Znalecký ústav TAZUS tak celkem třikrát musel rozhodujícímu soudci zopakovat, že má problém vyhovět zadanému znaleckému úkolu a že se cítí podjatý. Čím dříve by rozhodující soudce věnoval přípisům znaleckého ústavu TAZUS pozornost, tím dříve by mohl oslovit jiný znalecký ústav. Tím dříve mohly začít práce na náročné znalecké rekonstrukci spočívající v provedení zátěžových zkoušek mostních konstrukcí. Zde se shodují se závěrem ministerské prověrky.

Rozhodující soudce nekomunikoval dostatečně rychle a efektivně ani **se znalcem prof. Ing. Holickým, DrSc.** (znalecký ústav ČVUT, Kloknerův ústav), kterému zadal vypracování dodatku znaleckého posudku v březnu 2013. Znalec soudu sdělil, že jej zpracuje do 30. dubna 2013. Teprve v červenci a srpnu 2013 ho rozhodující soudce urgoval. Zjistil tak, že znalec dodatek chybně zaslal jedné ze stran. V tomto případě ministerstvo uzavřelo, že k průtahům nedošlo, protože potíže s odevzdáním znaleckého posudku rozhodující soudce vyřešil do doby dalšího nařízeného hlavního líčení (září 2013). I ministerstvo se však pozastavilo nad tím, že rozhodující soudce nařídil další hlavní líčení až dne 27. května 2013, a to až na září 2013. Přitom měl již od března 2013 informaci, že znalec zpracuje dodatek do konce dubna 2023. I zde tak, podle mého názoru, lze spatřovat nedostatek v plynulosti řízení, zvláště s ohledem na to, že už se jednalo o trestní řízení běžící více než dva roky.

Průtahy však spatřuji i v postupu rozhodujícího soudce poté, co v **květnu 2015** přibral znalecký ústav Univerzitu Pardubice, Dopravní fakultu Jana Pernera. Znaleckému ústavu ve svém opatření **vymezil lhůtu 4 měsíců**. Teprve po dvou měsících se znalecký ústav dostavil k soudu a převzal spis. V září 2015, kdy již uplynuly 4 měsíce, v nichž měl být znalecký posudek zpracován, znalecký ústav soudu teprve sdělil předběžný odhad plánovaných prací a nákladů. Je zjevné, že lhůta 4 měsíců byla zcela nerealistická. Kladu si proto otázku, zda rozhodující soudce se znaleckým ústavem tuto lhůtu předběžně projednal a zda si ověřil jeho vytiženost.⁶¹ Ve výsledku znalecký ústav provedl znaleckou

---

jiný úkon směřující ke skončení věci. Nemůže-li tak předseda senátu ze závažných důvodů učinit, platí tu obdobně § 181 odst. 3 poslední věta.“

61 Podle § 8 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, platilo, že znalec byl povinen znaleckou činností vykonávat ve stanovené lhůtě. Prováděcí vyhláška č. 36/1967 Sb. v § 12 odst. 1 ukládala soudu povinnost stanovit znalci lhůtu, ve které má provést znalecký úkon. Před jejím stanovením měl soud podle okolností se znalcem projednat, zda je schopen v zamýšlené lhůtě znalecký úkon provést.

rekonstrukci teprve v září 2016 a znalecký posudek soudu zaslal až v březnu 2017 (**téměř po dvou letech**). Přitom znalecký ústav rozhodujícímu soudci opakovaně sděloval dřívější termíny, v nichž bude schopen znalecký posudek dodat. Rozumím tomu, že rychlost znalecké rekonstrukce ve značné míře diktoval sám znalecký ústav. Znalecká rekonstrukce byla velmi náročná a nákladná, po započetí příprav na provedení zátěžových zkoušek již reálně rozhodující soudce neměl možnost znalecký ústav zprostit a přibrat jiný ústav, který by byl ochoten zátěžové zkoušky provést. Dozajista by to již nevedlo k urychlení řízení. Přesto se domnívám, že rozhodující soudce měl znalecký ústav alespoň soustavněji urgovat. **Soud nese odpovědnost i za liknavý postup znalců, pokud sám nečiní potřebná opatření.**⁶² V soudním spisu přitom kromě několika méně formálních urgencí nejsou opatření, kterými by okresní soud prodloužil znaleckému ústavu lhůtu k vypracování znaleckého posudku. V opatření o prodloužení lhůty by musel rozhodující soudce zdůvodnit, proč lhůtu prodlužuje. Mohl by tak zároveň apelovat na nutnost dodržení této lhůty a poučit znalecký ústav o následcích plynoucích z jejího porušení (zejména o možném uložení pokuty). Znaleckému ústavu neuložil rozhodující soudce pokutu.

Nesouhlasím tedy s tím, že by se rozhodující soudce dopustil pouze jediného průtahy. Průtah, který pojmenoval místopředseda okresního soudu (a souhlasil s ním v tomto hodnocení i předseda krajského soudu), byl skutečně nejvýraznějším zaviněným průtahem, drobnějších průtahů však měl rozhodující soudce na svědomí více. Kloním se proto k závěru, že **postup rozhodujícího soudce nebyl vždy plně soustředěný.**

Méně soustředěnost a méně efektivní postup v této mimořádně složité věci však nelze přičítat pouze rozhodujícímu soudci. Velkou měrou jej totiž ovlivnily i objektivní okolnosti (příčiny) – nedostatek trestních soudců přidělených k okresnímu soudu, nutnost zpracovávat vysoké množství trestních věcí současně s tímto složitým případem i například skutečnost, že celý trestní úsek okresního soudu neměl k dispozici žádného, později jediného asistenta.

Rozhodující soudce byl zavalen dalšími trestními spisy, včetně věcí vazebních. Z ministerské prověrky plyne, že rozhodující soudce měl na konci jednotlivých měsíců většinou kolem 40–50 neskončených věcí (v prosinci 2011 dokonce celkem 69 neskončených věcí). Tento nápor musel po celou dobu zvládat bez jakýchkoliv úlev (vyjma sedmi měsíců omezení nápadu) a bez jakékoliv personální pomoci.

Nadměrná zátěž rozhodujícího soudce se promítala již do toho, že mu předseda okresního soudu vícekrát prodloužoval lhůtu k provedení úkonu. Na to upozornilo i ministerstvo při mimořádné prověrce. Trestní řád přitom stanoví, že je soudce povinen v řízení před okresním soudem nařídit ve věci hlavní líčení nebo učinit jiný úkon směřující k rozhodnutí věci ve lhůtě tří týdnů (v řízení před krajským soudem jako soudem prvního stupně se jedná o tři měsíce). Tuto lhůtu může předseda soudu prodloužit, měl by k tomu však přistupovat jen ze závažných důvodů a na nezbytně nutnou dobu, případně musí učinit jiné vhodné opatření k zajištění plynulosti řízení.⁶³ Předseda okresního soudu takto

---

62 Např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Reslová proti České republice* ze dne 18. července 2006, stížnost č. 7550/04, § 49, rozsudek ve věci *Bačák proti České republice* ze dne 7. března 2006, stížnost č. 3331/02, § 14, 15 a 30. Dále také zpráva o šetření ochránce ze dne 26. července 2011 sp. zn. 1820/2011/VOP/DL; zpráva je dostupná on-line z <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/1636>.

63 Ustanovení § 181 odst. 3 trestního řádu, věta první: „(3) Předseda senátu je povinen v řízení před okresním soudem ve lhůtě tří týdnů a před krajským soudem jako soudem prvního stupně ve lhůtě tří měsíců od podání

rozhodujícím soudci opakovaně prodlužoval lhůtu k písemnému vyhotovení rozsudku (například po vynesení 2. rozsudku v pořadí prodloužil předseda okresního soudu tuto lhůtu rozhodujícím soudci celkem čtyřikrát).⁶⁴

Rozhodující soudce v některých úsecích řízení také nařizoval hlavní líčení po 4 až 5 měsících. Pominu-li, že kýženým cílem trestního řízení je projednat věc a rozhodnout bez nutnosti odročování,⁶⁵ trestní řád staví na maximální koncentrovanosti rozhodování a minimalizaci odročování (zejména odročování na neurčito). **Odročování po čtyřech a více měsících je zvláště problematické v trestním řízení, které již trvá déle než dva roky.** Čím bylo řízení delší, tím více bylo potřeba, aby se rozhodující soudce mohl věnovat této kauze soustředěněji a nařizovat hlavní líčení v minimálním rozestupu.⁶⁶

Přitom musím poukázat na to, že na **celkovou délku trestního řízení v kauze Studénka nemělo žádný dopad jednání samotných účastníků řízení** (zejména obžalovaných a jejich obhájců). Účastníci řízení poskytovali okresnímu soudu maximální součinnost a vyhýbali se jakýmkoliv obstrukčním praktikám. Je pravda, že pokud rozhodující soudce odročil hlavní líčení na neurčito, bylo posléze složitější nalézt vhodný termín dalšího hlavního líčení, ve kterém by již obhájci neměli naplánována jednání v jiných věcech. Pokud však rozhodující soudce stanovil termín dalšího hlavního líčení rovnou na konci předcházejícího líčení, obhájci i obžalovaní nařízené termíny respektovali, nedocházelo k nepodloženým omluvám a k nutnosti nařízený termín hlavního líčení rušit. Obžalovaní se rovněž nařízených hlavních líčení pravidelně účastnili nebo umožnili soudu provést hlavní líčení v jejich nepřítomnosti.

C.3 Stížnost na průtahy byla důvodná

Stěžovatelé dvanáct let čekali na to, než soudy rozhodnou, zda byl spáchán trestný čin a kým. Z odpovědi na svou stížnost se dozvěděli, že v řízení nedocházelo k žádným nedůvodným průtahům, které by zavinil soud.

Místopředseda okresního soudu v odpovědi na stížnost připustil jediný průtah, kterého se dopustil rozhodující soudce (průtah v délce tří měsíců v roce 2012). Za něj dostal rozhodující soudce výtku. Ostatní možné prodlevy soudce nezavinil (blíže **části B.2 a B.3 zprávy**).

Ministerstvo hodnotilo postup rozhodujícího soudce jinak. Po mimořádné prověrce v roce 2016 označilo hned několik průtahů a nedostatků s dopadem na plynulost řízení.

---

obžaloby nařídit ve věci hlavní líčení, předběžné projednání obžaloby nebo učinit jiný úkon směřující k rozhodnutí věc (...).“

64 Podle § 129 odst. 3 trestního řádu má okresní soud písemně vyhotovit rozsudek do 10 pracovních dnů (vazební věci do 5 pracovních dnů), krajský soud jako soud 1. stupně má lhůtu do 20 pracovních dnů (vazební věci do 10 pracovních dnů). Předseda soudu může tyto lhůty výjimečně prodloužit ze závažných důvodů. Pokud prodlužuje o více jak 20 pracovních dnů, musí písemně zdůvodnit, proč nebyla možná lhůta kratší.

65 Ustanovení § 181 odst. 3 trestního řádu, věta druhá: „Při nařízení hlavního líčení učiní předseda senátu také všechna opatření, jichž je třeba k zajištění jeho řádného průběhu a k tomu, aby věc bylo možné projednat a rozhodnout bez odročování.“

66 Také judikatura kárného senátu Nejvyššího správního soudu k tzv. referenčním dobám zohledňuje celkovou délku (stáří) řízení. Referenční doba představuje orientační lhůtu, ve které by měl soud činit jednotlivé úkony, když není taková lhůta přímo stanovena zákonem. Z této judikatury plyne obecná referenční doba 4 měsíce v občanskoprávních věcech pro složitější úkony, 2 měsíce pro úkony jednodušší. Přesáhne-li délka řízení 2 roky, lze vycházet z referenční doby poloviční. Např. rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 21. ledna 2019 č. j. 11 Kss 7/2018-207.

Ani ministerstvo však nevnímalo tyto průtahy jako natolik zásadní, aby muselo přijmout nějaká opatření vůči rozhodujícímu soudci nebo vůči vedení okresního soudu (blíže **části B.5 a B.6.3 zprávy**).

Podle předsedy krajského soudu v řízení u krajského soudu nedocházelo k průtahům. Pokud jde o postup okresního soudu, ani podle předsedy krajského soudu rozhodující soudce v řízení průtahy nezavinil, s výjimkou krátkého období v roce 2012 (vyjádření předsedy krajského soudu blíže **část B.4 zprávy**). Zprávy o prověrkách, které předseda krajského soudu provedl v letech 2015, 2016 a 2018 (prověrky věcí starších pěti let), obsahují shodný závěr, že v řízení nedochází k výraznějším průtahům zaviněným okresním soudem (blíže **část B.6.2 zprávy**). Jinak na průběh řízení nahlížela bývalá předsedkyně krajského soudu, která hodnotila postup rozhodujícího soudce jako liknavý, nedbalý a nekoncentrovaný. Rozhodující soudce podle ní nevěnoval případu dostatečnou pozornost a nevyvíjel soustředěné úsilí směřující ke skončení věci (blíže **část B.6.1 zprávy**).

K rychlosti a plynulosti řízení se vyslovil i krajský soud v usnesení, kterým zrušil 1. rozsudek vydaný okresním soudem: „*Krajský soud konstatuje, že i rychlost řízení ve věci vykazuje značné nedostatky. Okresní soud nerespektuje ustanovení § 2 odst. 4 věty druhé trestního řádu a článek 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod o právu na projednání trestní věci co nejrychleji, neboť při nařizování hlavních líčení i vyžadování důkazů jsou neodůvodněné průtahy. Krajský soud proto okresnímu soudu ukládá povinnost projednávat tuto trestní věc přednostně a s co největším urychlením, aby již délka trestního řízení neohrožovala právo obžalovaných na projednání věci v přiměřené lhůtě.*“⁶⁷

Je zřejmé, že v hodnocení plynulosti řízení se vedení okresního soudu, krajského soudu a ministerstvo částečně liší. I proto jsem přistoupil k vlastnímu posouzení průběhu řízení v předchozí části.

Vzhledem k tomu, že jsem v řízení shledal vícero dílčích průtahů a nedostatečnou soustředěnost postupu rozhodujícího soudce, mám za to, že **místopředseda okresního soudu měl stížnost vyřídit jako důvodnou**.

Současně však zcela **souhlasím s tím, že vůči rozhodujícímu soudci nevyvodilo vedení okresního soudu, krajského soudu ani ministerstvo opatření disciplinární povahy** (s výjimkou výtky pro průtah v roce 2012). **Vytýkat nesoustředěný a nekoncentrovaný postup rozhodujícímu soudci bych nepovažoval za spravedlivé** v situaci, kdy rozhodující soudce musel rozhodovat zvláště složitý případ při plné zátěži dalšími případy a bez jakékoliv personální či organizační pomoci.

Místopředseda okresního soudu se, podle mého názoru, při vyřizování stížnosti nesprávně zaměřil jen na jednoznačné úseky absolutní nečinnosti zaviněné přímo rozhodujícím soudcem. Měl přitom zejména náležitě zohlednit objektivní příčiny průtahů a nadměrné délky trestního řízení v kauze Studénka a jejich dopad na soustředěný a koncentrovaný postup rozhodujícího soudce v řízení. O objektivních příčinách průtahů se přitom místopředseda okresního soudu sám v odpovědi na stížnost zmiňuje, aniž je jakkoliv posoudil a vyhodnotil. To má dopad i na přesvědčivost vyřízení stížnosti.

---

67 Usnesení krajského soudu ze dne 21. září 2018 č. j. 6 To 119/2018-11992.

Připomínám, že závady v plynulosti kvůli objektivním příčinám stěžovatelé pociťují stejně, jako kdyby v řízení byly výlučně průtahy subjektivně zaviněné soudcem. Jako představitel státní správy soudu proto místopředseda okresního soudu měl být připraven vzít na sebe odpovědnost i za průtahy pramenící z objektivních příčin, včetně těch, které pramení z organizace a personálního stavu okresního soudu (a soudnictví jako takového). V tom tkví rozdíl mezi průtahy *zaviněnými* soudem a průtahy *příčitatelnými* státu (prostřednictvím soudu).

Stížnost musí být vyřízena jako důvodná i v případě, kdy je řízení zatíženo výhradně průtahy objektivního charakteru.⁶⁸ Jako důvodnou ji musí vedení soudu vyřídit i tehdy, kdy nemá k dispozici bezprostřední opatření, kterými by průtahy a objektivní příčiny narušené plynulosti řízení mohlo vyřešit. Platí současně, že za objektivní průtahy nelze činit odpovědným rozhodujícího soudce.⁶⁹

I tak má vyřízení stížnosti jako důvodné smysl. Pro stěžovatele proto, že o takto vyřízenou stížnost mohou opřít případnou žádost o zadostiučinění za nepřiměřenou délku řízení. Nehledě na to, že **uznání důvodnosti stížnosti může působit vůči stěžovatelům do jisté míry i jako omluva a určitá forma satisfakce.** Pro předsedu krajského soudu a pro ministerstvo má být důvodná stížnost důležitým signálem o závadách v plynulosti řízení a jejich příčinách. Stížnost vyřízenou jako (částečně) důvodnou odesílá předseda okresního soudu předsedovi krajského soudu. Ten je potom povinen zaslat stejnopisy vyrozumění stěžovatelů o důvodných nebo částečně důvodných stížnostech na vědomí odboru dohledu ministerstva pro účely výkonu dohledové činnosti ministerstva.⁷⁰ Tím vedení soudu vysílá rovněž signál o možných systémových problémech českého soudnictví.

Vyřízení stížnosti jako nedůvodné v tomto případě současně chápu i jako určité vyjádření podpory rozhodujícímu soudci, kterému vedení okresního soudu (ani vedení krajského soudu či ministerstvo) jinak moc nepomohlo. Při vyřízení stížnosti však měl místopředseda okresního soudu na prvním místě vycházet z hlediska stěžovatelů. Nepojmenovat důkladně průtahy v řízení a jejich příčiny znamená přenášet břemeno nedostatečně fungující justice na ty, kteří legitimně očekávají, že soudy rozhodnou o vině a trestu včas.

Dospěl jsem k závěru, že **místopředseda okresního soudu měl stížnost vyřídit jako důvodnou. Měl ji také vyřídit přesvědčivěji.** Důsledně totiž neposoudil všechny okolnosti, které měly vliv na plynulý průběh řízení. Odpovědnost měl převzít za všechny průtahy či nedostatky v plynulosti řízení, které bylo namíste přičíst soudu, ne jen za průtahy přímo zaviněné rozhodujícím soudcem.

C.4 Cílem dohledu je včasné rozhodnutí

V předchozí části zprávy jsem posoudil průtahy v řízení a vyřízení stížnosti, se kterou se stěžovatelé obrátili na předsedu okresního soudu. V této části zhodnotím, jak probíhal

---

68 Závěry judikatury Ústavního soudu o odpovědnosti státu za objektivní příčiny průtahů se promítly také do § 7a instrukce pro vyřizování stížností: „(1) Stížnost na průtahy v řízení je důvodná nebo částečně důvodná i tehdy, došlo-li k závadám v plynulosti řízení v důsledku objektivních okolností na straně soudu. (2) Objektivními okolnostmi na straně soudu se zejména rozumí nadměrný nápad podání, vysoký počet nedodělků, nedostatečně personální a technické vybavení soudů a dlouhodobější pracovní neschopnost soudních osob.“

69 Shodně např. rozhodnutí NSS ze dne 14. května 2014 č. j. 13 Kss 2/2014-74.

70 Ustanovení § 8 instrukce pro vyřizování stížností.

dohled nad plynulostí řízení, k jakým opatřením vedl a jak se promítl do průběhu řízení. Poté se vyslovím k tomu, v čem, podle mého názoru, dohled nad plynulostí řízení jako celek selhává.

C.4.1 Zhodnocení dohledu nad plynulostí řízení a přijatými opatřeními

Předseda okresního soudu pravidelně jednou za měsíc požadoval informaci o dalším postupu v řízení od rozhodujícího soudce (blíže **části B.2 a B.3 zprávy**).

Vedení krajského soudu provádělo vedle průběžného dohledu prověrky nevyřízených věcí starších 5 let. Takovou prověrku vykonalo ve vztahu k řízení v kauze Studénka ke konci let 2015, 2016 a 2018 (blíže **části B.4 a B.6.2 zprávy**).

Ministerstvo provedlo mimořádnou prověrku v roce 2016. Objasnilo, že dohled provádí pohledem kárné odpovědnosti, jejíž uplatnění v tomto případě však nebylo nutné (blíže k prověrce **část B.6.3 zprávy**, vyjádření ministerstva **část B.5 zprávy**).

Přestože v řízení spatřuji určité průtahy, a to i průtahy subjektivního charakteru, mám za to, že rozhodující **soudce činil vše, co bylo v jeho lidských silách a možnostech**.

Předseda okresního soudu v okamžiku zahájení řízení v kauze Studénka věděl, že půjde o mimořádně náročnou věc, kterou jen stěží bude moci zvládat soudce zatížený dalším nápadem trestních věcí běžným u okresního soudu (přibližně 40 trestních věcí měsíčně). Také věděl, že personálně na tom okresní soud není dobře, že nejsou obsazena ani všechna systemizovaná místa, že trestní úsek soudu nemá k dispozici žádného asistenta soudce (později měl jediného asistenta pro celý trestní úsek). Jinými slovy, předseda okresního soudu mohl předpokládat, že rozhodující soudce bez přijetí jakýchkoliv opatření bude jen stěží schopen rychlého projednání a rozhodnutí věci, tak jak stanoví trestní řád.⁷¹

Jsem si vědom toho, že pojmy „přiměřená délka řízení“ a „průtahy v řízení“ je třeba rozlišovat. Je-li řízení nepřiměřeně dlouhé, neznamená to nutně, že v něm musejí být průtahy (ačkoliv v nestandardně dlouhém řízení zpravidla určité průtahy budou). Současně neplatí, že v řízení, které nepřiměřené délky nedosáhlo, žádné průtahy nebyly.⁷² Jinými slovy, nejedná se o totožné pojmy. Předsedové soudů a ministerstvo při výkonu státní správy soudů proto často zdůrazňují, že jejich úkolem není dbát na přiměřenou délku řízení jako takového, ale pouze na to, zda v řízení nedochází k průtahům. To, zda řízení jako celek bylo nepřiměřeně dlouhé, může ostatně závazně posoudit jen soud, zejména Ústavní soud (případně Evropský soud pro lidská práva) k stížnosti na porušení práva na spravedlivý proces, případně soudy rozhodující o nároku na zadostiučinění za nepřiměřenou délku soudního řízení.⁷³

---

71 Podle § 2 odst. 4 a 198 odst. 3 trestního řádu, podle kterého platí: „Při nařízení hlavního líčení učiní předseda senátu také všechna opatření, jichž je třeba k zajištění jeho řádného průběhu a k tomu, aby věc bylo možné projednat a rozhodnout bez odročení.“

72 Evropský soud pro lidská práva např. neoznačil za nepřiměřenou délku řízení přibližně 5 let, ačkoliv v řízení byl průtah v délce 12 měsíců. Rozhodnutí o přijatelnosti stížnosti č. 49476/99, ve věci *Krča proti České republice*, ze dne 18. března 2003. Dále např. rozsudek ve věci *Pretto a další proti Itálii* ze dne 8. prosince 1983, stížnost č. 7984/77.

73 Podle zákona o odpovědnosti za škodu při výkonu veřejné moci.

Ani při uvedeném rozlišování však nelze opomíjet, že právní ochrana před průtahy v řízení a před nepřiměřenou délkou řízení v jednotlivých právních předpisech⁷⁴ **má stejný společný cíl (účel), kterým je zajistit včasné vydání rozhodnutí ve věci.** Předsedové soudů a ministerstvo by tento cíl měli mít na paměti i při výkonu dohledu nad plynulostí řízení.

Nyní se proto zaměřím na to, která opatření k zajištění plynulosti dohledové orgány přijaly a jaký měla dopad na průběh řízení.

Zastavení nápadu

Po zahájení řízení poskytl předseda okresního soudu úlevu rozhodujícímu soudci v podobě **zastavení ostatního nápadu** na dobu 4 měsíců, aby měl alespoň nějaký prostor k nastudování vyšetřovacího spisu, který měl v okamžiku podání obžaloby již rozsah 41 svazků. Později předseda okresního soudu poskytl tuto úlevu rozhodujícímu soudci ještě jednou, aby mohl vypracovat rozsudek (1. rozsudek vydaný okresním soudem, přibližně 250 stran textu).

Tyto úlevy pro rozhodujícího soudce oceňuji. Vedení okresního soudu mi totiž při jednání dostatečně vysvětlilo, že i pouhá tato dvě období vedla k nadměrné zátěži zbývajících trestních soudců, se kterou se vyrovnávali ještě mnoho let poté (mimo jiné i proto, že v těžké době, kdy okresní soud řešil kauzu Studénka, mu napadl další velmi složitý trestní případ). V okamžiku, kdy předseda okresního soudu pozastavil rozhodujícímu soudci nápad, měl však rozhodující soudce vždy na stole několik desítek neskončených trestních věcí, včetně věcí vazebních, které musel projednávat přednostně a ve zrychleném režimu. Bylo to pro něj proto vždy spíše jen určité nadechnutí, než že by se jednalo o skutečné zajištění podmínek k tomu, aby se mohl soustředit na tento složitý případ a věnovat mu zvýšené úsilí.

Dalšího zastavení či alespoň snížení nápadu se rozhodující soudce nedočkal. Přitom je nepochybné, že takové opatření by umožnilo rozhodujícímu soudci postupovat v řízení soustředěněji, efektivněji, a domnívám se, že i rychleji. To, že zastavení nápadu by mohlo zabránit průtahům, nesoustředěnému postupu a nadměrné délce řízení, přitom potvrdil i závěr ministerské prověrky. Totéž řešení důrazně doporučila i bývalá předsedkyně krajského soudu, nicméně až v době, kdy již řízení nabralo značnou délku (po 1. zrušujícím odvolacím rozhodnutí).

Přesto se ani vedení krajského soudu, ani ministerstvo aktivně nezajímalo o to, zda a za jakých okolností by vedení okresního soudu mohlo takové opatření zavést. Současně z jednání a podkladů poskytnutých okresním soudem nevyplývá, že by předseda okresního soudu sám aktivně jednal o jakémkoli řešení personálního či organizačního rázu s předsedou krajského soudu či ministerstvem, které by takové zastavení/omezení ostatního nápadu rozhodujícímu soudci umožnilo.

Povinnost pravidelně informovat

Další opatření, ke kterému přistoupilo vedení krajského soudu a posléze i ministerstvo, spočívalo v zavedení tzv. zprávové povinnosti (blíže **část B.6.1 zprávy**). Rozhodující soudce tak musel pravidelně připravovat zprávu o stavu řízení. Tu zasílalo vedení okresního soudu

---

⁷⁴ Článek 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, zákon o soudech a soudcích, zákon o odpovědnosti za škodu při výkonu veřejné moci, trestní řád a další procesní předpisy.

předsedovi krajského soudu (jednou za tři měsíce, posléze jednou za měsíc, a dokonce i jednou za 14 dnů) a ministerstvu (jednou za tři měsíce).

Bez jakéhokoli podstatnějšího omezení či snížení nápadu (vyjma 7 měsíců) a bez přijetí jakýchkoli dalších personálních či organizačních opatření (k tomu níže) tak **dohledové orgány** rozhodujícímu **soudci navíc** uložily **povinnost pravidelně informovat o dalším postupu v řízení**. Svědčí to o tom, že jak vedení okresního a krajského soudu, tak ministerstvo provádělo dohled nad plynulostí řízení výhradně s cílem zachytit případ průtahů zaviněných samotným rozhodujícím soudcem.

I odborná literatura se kriticky staví k takovému pojetí dohledu, který se zakládá pouze na určitém výkaznictví a kontrole s tím, že „kontroly periodicky sledující, aby ‚věc‘ nebyla bez úkonu déle než např. tři měsíce či týdny, prokazatelně délku řízení prodlužují.“⁷⁵

Nechci zpochybňovat, že i tato součást soudního dohledu může být důležitá. Právě složitá řízení, jakým bylo trestní řízení v kauze Studénka, však ukazují, že dohled zaměřený jen tímto směrem je málo.⁷⁶ Na prvním místě by měl stát vytvořit podmínky, aby soudce mohl ve věci, jakkoliv je složitá, postupovat rychlostí, kterou od něj očekává příslušná procesní úprava (zde trestní řád). Teprve poté má smysl od soudce vyžadovat pravidelnou informaci o tom, že tak skutečně činí.

Žádná další organizační ani personální opatření

Žádné další personální či organizační opatření předseda okresního soudu nepřijal. Pomocnou ruku mu v tom nepodal ani předseda krajského soudu, ani ministerstvo. S výjimkou uvedených sedmi měsíců nebyl nápad rozhodujícímu soudci nijak ponížen. Nadále po celou dobu rozhodoval i vazební věci a sloužil tzv. dosah.⁷⁷ Nebyl mu přidělen k výpomoci **ani asistent, ani justiční čekatel**. Počet trestních soudců okresního soudu se v době rozhodování kauzy Studénka snížil z původních 7 na 4,5 úvazku. S výjimkou počátečních jednání, kdy se okresní soud dohodl s krajským soudem na možnosti využít jednací síně krajského soudu, neměl rozhodující soudce zřejmě **ani možnost využít kapacity jednacích síní mimo budovu okresního soudu**.

Předsedové okresního i krajského soudu ve svých vyjádřeních pouze uzavřeli, že jiná opatření přijmout nemohli. Stejně jako v případě zastavení či omezení nápadu, ani v případě těchto dalších možností však ze shromážděných podkladů nevyplývá, jak a nakolik usilovně se předsedové obou soudů snažili tato řešení hledat.

Dospěl jsem k závěru, že dohled nad plynulostí trestního řízení v kauze Studénka se omezil jen na to, zda se rozhodující soudce nedopouští zaviněných průtahů. Dohled by však měl, podle mého, názoru také usilovat o **řešení objektivních příčin průtahů**, měl by přihlížet

---

75 BAŇOUC, Hynek. Článek 38 (Veřejné, průtahů prosté jednání před zákonným soudcem a soudem s možností vyjádření). In: WAGNEROVÁ, Eliška, Vojtěch ŠIMÍČEK, Tomáš LANGÁŠEK, Ivo POSPÍŠIL aj. Listina základních práv a svobod: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-2-10]. ASPI_ID KO2_1993CZ; dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

76 Visinger (2019) také dospívá k závěru, že „*dohled nad plynulostí řízení není principiálně sladěn s odškodňováním nepřiměřené délky, a co je horší, nedokáže dalšímu porušování práv účastníků zamezit nebo hrozící následky zmírnit.*“

77 Soudce, který musí být dosažitelný pro úkony soudu v přípravném řízení trestním, včetně věcí vazebních. Rozpis služeb dosahu určuje rozvrh práce.

k závažnosti věci a celkové délce řízení. Neměl by rezignovat **na snahu o prevenci mnohaletého rozhodování.**

Předsedové okresního i krajského soudu i ministerstvo proto měli také **aktivně** hledat řešení, které by pomohlo délku řízení zkrátit na únosnou mez. Tím by naplnili svou povinnost **vytvářet soudům podmínky k řádnému výkonu soudnictví.**

C.4.2 Dohled ve složitých řízeních selhává

Skutečnost, že trestní řízení v kauze Studénka dosáhlo výsledné nestandardní celkové délky navzdory pravidelnému dohledu předsedů okresního i krajského soudu a mimořádnému dohledu ministerstva, poukazuje podle mého názoru na **nedostatky systémového rázu.**

Je mi jasné, že k jisté rezignaci na hledání možného preventivního řešení vedla předsedy okresního a krajského soudu neutěšená realita justiční personální politiky. Její strnulost je stále výraznějším problémem. Jak správně podotkl předseda krajského soudu, problém začíná již u **systemizace, která nijak nezohledňuje složitost případů řešených soudem.** Systém vůbec nepracuje s tím, že dva trestní případy se mohou od sebe diametrálně odlišovat. Příklad jednoduché krádeže staví systém zcela na rovinu s takovou kauzou, jako je Studénka. Teoreticky by měl mít možnost náročnost případu zohlednit předseda soudu v rámci rozvrhu práce, jehož prostřednictvím má vedení soudu dbát na rovnoměrné zatížení senátů. Prakticky je to nereálné za okolností, kdy personální obsazení soudu je nedostatečné, což platí zejména pro okresní soudy.

Počet soudců přidělených k jednotlivým soudům neodpovídá mnohdy ani běžným potřebám, neumožňuje reagovat na výpadky způsobené dlouhodobými nepřítomnostmi (mateřské a rodičovské dovolené, stáže, dlouhodobé plánované zdravotní nepřítomnosti), natož aby zohlednil složitost soudem řešených věcí. **Počet přidělených soudců nepočítá s žádnou rezervou, která by umožnila předsedovi soudu přijímat personální manažerská opatření. Nemůže poté ani pružněji reagovat na aktuální situaci na soudu a preventivně působit proti tomu, aby řízení vedená u soudu dosahovala nepřiměřené délky.** Již mnoho let se hovoří o nutnosti zpružnit tento systém, např. zavedením institutu létajících či emeritních soudců, nejsem si však vědom toho, že by ministerstvo vyvíjelo jakoukoliv iniciativu tímto směrem.

Personální politika však není pružnější ani v rovině dalšího justičního personálu. Okresním soudům neumožňuje ani ve složitých případech například operativní zřízení minitýmu,⁷⁸ který by poskytl soudci potřebnou odbornou i administrativní oporu. Zejména pokud jde o počty asistentů soudců přidělených k okresním soudům, je situace tristní (např. vedení Okresního soudu v Novém Jičíně zmínilo jednoho asistenta pro trestní oddělení, jednoho pro civilní oddělení). Jedná se přitom o levnější a přitom stále velmi kvalifikovanou pracovní sílu. Asistent může být pro soudce velkou pomocí. Soudce má možnost delegovat na něj jednodušší procesní úkony. Může ho pověřit tím, aby urgoval a vyžadoval vyjádření či zaslání podkladů od stran řízení či od znalců, vytvářel různé rešerše, včetně rešeršů judikatury, přehledy zjednodušující orientaci v rozsáhlém soudním spisu a podobně. Na rozdíl od dalšího administrativního personálu mají asistenti soudců

⁷⁸ Tým složený zpravidla ze soudce, asistenta soudce a/nebo vyššího soudního úředníka a rejstříkové vedoucí, popřípadě zapisovatelky a vedoucí kanceláře.

odborné vysokoškolské vzdělání, a soudci je proto mohou pověřit i složitějšími odbornými úkoly, které jim samotným urychlují práci. Díky pomoci asistenta má soudce potřebný prostor na promyšlení nejúčinnější a nejefektivnější procesní strategie a na vlastní rozhodování případu. V tomto případě, kdy rozhodující soudce ani po přechodnou dobu vlastního asistenta neměl, byl sám zahlcen krom všeho jiného i plněním jednoduchých administrativních a organizačních úkolů. Jestliže to lze obecně považovat za plýtvání vzácným časem soudce, tím větší je to plýtvání v případě rozhodování mimořádně obtížné věci.

Jak vedení okresního soudu, tak předseda krajského soudu v souvislosti s řízením v kauze Studénka shodně poukázali také na to, že **obdobně složitě řízení by neměl v prvním stupni vůbec řešit okresní soud**. Jak konkrétně by měl být upraven trestní řád, aby umožnil v případech složitých trestních řízení přenesení věci na soud vyššího stupně, je samozřejmě otázkou do legislativní rozpravy. Souhlasím však s tím, že i správné nastavení procesních předpisů upravujících věcnou příslušnost soudů je důležitým organizačním opatřením v justici, který může mít velký dopad na délku řízení. Krajský soud by byl mnohem lépe personálně i odborně připraven na složitější kauzy. I v případě trestního řízení v kauze Studénka mám za to, že by řízení pravděpodobně nedosáhlo takové délky, pokud by je vedl v 1. stupni krajský soud.

Jsem si vědom toho, že tyto systémové problémy nemají jednoduché a okamžité řešení. Pozastavuji se však nad tím, že ani po provedení mimořádné prověrky v roce 2016 ministerstvo nevyvinulo žádnou aktivitu. Očekával bych, že ministerstvo se bude **aktivně zajímat o to, jak mohou okresní soudy zvládnout rozhodování těžkých (trestních) kauz za běžného chodu a na jaké personální a organizační limity naráží předsedové soudů ve snaze zabránit mnohaletým řízením**. Ačkoliv v případě kauzy Studénka se zjevně jedná o případ mimořádný, vedení okresního soudu při jednání potvrdilo, že složitě případy okresnímu soudu napadají a znamenají pro jeho chod velkou zátěž. Složitý případ železničního neštěstí projednával například rovněž Okresní soud v Havlíčkově Brodě. V nedávné době média informovala o zahájení soudního řízení v kauze otrávené Bečvy u Okresního soudu ve Vsetíně. Příkladů složitých případů řešených okresními soudy lze nalézt mnohem více. Ministerstvo by mělo v prvé řadě zjistit, o jak velký problém se jedná, a následně ve spolupráci s předsedy soudů navrhnout a vyhodnotit možná řešení.

Vleklá soudní řízení jsou i nadále nejčastějším důvodem porušování práva na spravedlivý proces. Proto se na tento problém opakovaně zaměřila např. i Evropská komise pro efektivitu justice (*European Commission for the Efficiency of Justice*, CEPEJ), která shrnula i příklady nejlepší praxe, z nichž lze čerpat inspiraci pro možná řešení.⁷⁹ Složitost řízení je přitom i podle CEPEJ jedním z důležitých kritérií, z nichž by měla vycházet organizační pravidla. Jako zásadní z hlediska managementu soudů zmiňuje flexibilní systém přidělování případů. Vleklá soudní řízení představují pro stát také nezanedbatelné finanční výdaje. I tato stránka věci by měla motivovat k hledání potřebných řešení.

---

79 Přehled „nejlepší praxe“ ve využívání času v soudních řízeních, Evropská komise pro efektivitu justice (European Commission for the Efficiency of Justice, CEPEJ), Council of Europe, Štrasburk, 27. listopadu 2006, CEPEJ (2006) 13; dokument je dostupný on-line z <https://rm.coe.int/evropska-komise-pro-efektivitu-justice-european-commission-for-the-eff/1680747cbc>. Dále také *Length of Court Proceedings in the Member States of the Council of Europe Based on the Case-Law of the European Court of Human Rights*, CEPEJ, Strasbourg, 8. 12. 2006, CEPEJ (2006)15; dostupné on-line z [https://rm.coe.int/ref/CEPEJ\(2006\)15](https://rm.coe.int/ref/CEPEJ(2006)15).

Ministerstvo jako vrcholný orgán státní správy soudů nese hlavní odpovědnost za řešení systémových personálních a organizačních otázek chodu českého soudnictví, čímž realizuje svou povinnost dbát o to, aby soudy mohly řádně plnit jim svěřené úkoly. To znamená i včasné rozhodování. Trestní řízení v kauze Studénka trvalo ve svém celku dvanáct let v soudní fázi (při posuzování přiměřené délky se přitom zohledňuje i fáze vyšetřování a případné „třetí“ instance, tj. například dovolací řízení). Rezignovat na hledání nástrojů, jež by pomohly předcházet nepřiměřené délce řízení, přitom považují za nežádoucí z více důvodů. Plynutím času **dochází k maření účelu trestního řízení.** Stalo se to i v této kauze. Skutečnost, že řízení překročilo přiměřenou dobu, musí totiž soud zohlednit při potrestání pachatelů trestného činu. Také z **ekonomického hlediska** se jistě vyplatí hledat účinné nástroje, protože pokud je řízení nepřiměřeně dlouhé, stát následně musí vynaložit nemalé prostředky v podobě odškodnění účastníků řízení podle zákona o odpovědnosti za škodu při výkonu veřejné moci.

Obzvláště tvrdě poté dopadá takový přístup k dohledu nad plynulostí řízení na **poškozené v trestním řízení.** V řízení v kauze Studénka museli poškození, tedy i stěžovatelé, čekat dlouhých dvanáct let na to, zda soudy potrestají možné viníky železničního neštěstí. Po takto dlouhé době se poté museli smířit s tím, že krajský soud musel uložené tresty zmírnit právě s ohledem na celkovou délku řízení. Poškození navíc neřeší jen otázku, kdo je trestně odpovědný, ale především, zda jim trestně odpovědný nahradí způsobenou škodu či nemajetkovou újmu. V tomto trestním řízení byli všichni poškození odkázáni se svými nároky na náhradu škody do občanskoprávních řízení. Pokud poškození s podáním žaloby vyčkávali do pravomocného rozhodnutí trestního soudu, kdo je za tragédii zodpovědný, zjistili posléze, že je jejich nárok na náhradu škody již promlčený. Pokud poškození občanskoprávní žalobu podali (aniž by v době podání žaloby přesně věděli, koho žalovat), soudy řízení o ní přerušily do doby pravomocného verdiktu v trestním řízení.⁸⁰ Někteří z poškozených se tak ani více jak 14 let od železničního neštěstí nedočkali náhrady škody. Z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva plyne, že pokud poškozený uplatní nárok na náhradu škody v trestním řízení, do hodnocení přiměřené délky řízení se zahrnuje doba od uplatnění tohoto nároku v trestním řízení do okamžiku rozhodnutí soudu v občanskoprávním řízení. Jinými slovy, délka trestního řízení od uplatnění nároku a délka občanskoprávního řízení se sčítá.⁸¹ Současně považuje Evropský soud pro lidská práva soudní řízení týkající se osob poškozených trestným činem nebo dopravní nehodou za prioritní.⁸² Očekává proto, že stát bude věnovat zvýšenou pozornost a úsilí jejich včasnému projednání.

Své hodnocení musím uzavřít s tím, že přinejmenším z pohledu poškozených **justiční systém jako celek selhal.** Ve prospěch stěžovatelů již nápravu zjednat nemohu. Požadují však, aby ministerstvo začalo alespoň nyní aktivně řešit problém složitých řízení vedených u okresních soudů.

⁸⁰ V trestním spisu v kauze Studénka jsou založeny četné dotazy civilních soudů na stav trestního řízení.

⁸¹ Rozhodující je okamžik uplatnění nároku; např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Casciaroli proti Itálii* ze dne 27. února 1992, stížnost č. 11973/86, § 16, rozsudek ve věci *Torri proti Itálii* ze dne 1. července 1997, stížnost č. 26433/98, § 23, rozsudek ve věci *Pflegler proti České republice* ze dne 27. července 2004, stížnost č. 58116/00.

⁸² Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Martins Moreira proti Portugalsku* ze dne 26. října 1988, stížnost č. 11371/85, § 59, ve věci *Serrentino proti Itálii* ze dne 27. února 1992, stížnost č. 12295/86, ve věci *Silva Pontes proti Portugalsku* ze dne 23. března 1994, stížnost č. 14940/89.

D. Informace o dalším postupu

Zprávu zasílám ministru spravedlnosti JUDr. Pavlu Blažkovi, Ph.D., předsedovi krajského soudu Mgr. Petru Novákovi a předsedovi okresního soudu Mgr. Jaroslavu Sosíkovi. Podle **§ 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv** je žádám, aby se ve lhůtě **90 dnů** od jejího doručení vyjádřili ke zjištěným pochybením a informovali mě o přijatých opatřeních k nápravě.

Zpráva shrnuje moje dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

O svých zjištěních a závěrech informuji rovněž stěžovatele.

Brno 1. března 2023

JUDr. Vít Alexander Schorm
zástupce veřejného ochránce práv
(podepsáno elektronicky)